

Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut

DREJTORIA E POLITIKËS MONETARE DHE E HULUMTIMIT

Treguesit më të rinj makroekonomikë Rishikimi i gjendjes aktuale

Janar, 2022

Treguesit më të rinj makroekonomikë

Rishikimi i gjendjes aktuale – ndikimi ndaj politikës monetare

Rishikimi i gjendjes aktuale synon të japë një pasqyrë të të dhënave më të fundit makroekonomike (tetor – dhjetor 2022) dhe një krahasim me projeksionet më të fundit makroekonomike (tetor 2022). Kjo do të vërtetojë se si gjendja aktuale e ekonomisë korrespondon me lëvizjet e pritshme të variablave në ciklin e fundit të projeksioneve. Rishikimi është përqendruar në ndryshimet e supozimeve dhe të realizimeve të jashtme në variablat e brendshme dhe si janë pasqyruar këto ndryshime në mjedisin e drejtimit të politikës monetare.

Projeksionet e fundit të organizatave ndërkombëtare¹ tregojnë për perspektiva pak më të favorshme për rritjen ekonomike globale në afat të shkurtër, me rishikim të lehtë në rënie të vlerësimeve të rritjes globale për vitin 2021, si dhe projeksioni për vitin 2022, ndërsa projeksioni për vitin 2023 është korrigjuar minimalisht në rritje. Në të njëjtën kohë, pasiguria rreth rritjes së ardhshme globale ende ekziston dhe rreziqet që rrethojnë projeksionet janë kryesisht në kahun rënës. Rreziku kryesor negativ është ende i lidhur me rrjedhën e ardhshme të pandemisë, me përhapjen e përshpejtuar globale të llojit të ri "omikron", i cili konsiderohet më ngjithës, mund të çojë në kurriz të sistemit shëndetësor dhe futjen e masave më të rrepta kufizuese, si dhe në përkeqësimin e flukseve tregtare globale dhe në ndërprerje më të theksuar të zinxhirëve të furnizimit global. E gjithë kjo, në kushtet e rritjes së mëtejshme të çmimeve të produkteve parësore, mund të kontribuojë në pritjet për rritje të inflacionit, gjë që do të çonte në shtrëngim më të shpejtë të politikës monetare në vendet e zhvilluara, me efekte të pafavorshme edhe në vendet me rritje të shpejtë të borxhit të lartë. Përveç kësaj, fatkeqësitë natyrore dhe ndryshimet klimatike, si dhe tensionet e mundshme gjeopolitike, veçanërisht të lidhura me uljen e ofertës së tregjeve të energjisë, mund të kenë efekt negativ në aktivitetin ekonomik. Nga ana tjetër, stimujt shtesë fiskalë, veçanërisht në vendet e zhvilluara, që mund të rrisin rritjen e mundshme ekonomike dhe ndoshta ndryshimet teknologjike të përshpejtuara, të shkaktuara nga shfaqja e pandemisë, cilësohen si rreziqe pozitive, gjë që mund të çojë në rritjen e produktivitetit dhe rritje më të lartë globale. Në lidhje me **lëvizjet ekonomike në Eurozonë**, si partneri ynë kryesor tregtar, vrojtimet e fundit të treguesve të besimit të biznesit për muajin dhjetor janë paksa më pak të favorshme në krahasim me muajin e kaluar, që vjen si pasojë e rënies së treguesve në sektorin e shërbimeve, në pakicë dhe në mesin e konsumatorëve, në kushtet e rritjes së numrit të të infektuarve me Covid-19 dhe shtrëngimit të masave kufizuese. Megjithatë, niveli i tyre është ende mbi mesataren, gjë që tregon për rimëkëmbje të mëtejshme të ekonomisë edhe në tremujorin e katërt. Në mënyrë të ngjashme, anketat në Gjermani tregojnë për ngadalësim të aktivitetit në muajin dhjetor, kryesisht për shkak të uljes së aktivitetit në sektorin e shërbimeve. Në tregun e punës në Eurozonë vijoi trendi i favorshëm, kështu që shkalla e papunësisë në nëntor u ul në 7,2% (nga 7,3% në tetor dhe 7,5% në tremujorin e tretë). Sipas të dhënave fillestare për muajin dhjetor, inflacioni vjetor në Eurozonë arriti në 5% (4,9% në nëntor), dhe për të gjithë vitin 2021, inflacioni është 2,6%. Për më tepër, inflacioni më i lartë në muajin dhjetor vjen më së shumti nga rritja e komponentit energjetik prej 26% (27,5% në nëntor), nën ndikimin e rritjes së çmimeve botërore të energjisë, vijon inflacioni bazë (me të njëjtin ritëm si muaji paraardhës, prej 2,6%), si dhe komponenti ushqimor, i cili shënon përshpejtim të rritjes (prej 2,2% në 3,2%). Në lidhje me **normën e interesit të huaj EURIBOR** me afat një muaj, niveli i arritur në vitin 2021 dhe vlerësimi për vitin 2022 janë në pajtim me vlerësimet në projeksionet e tetorit, ndërsa për vitin 2023 është bërë rishikim në rritje.

Nga aspekti i treguesve të veçantë sasiore për mjedisin e jashtëm domethënës për ekonominë maqedonase, vlerësimi i kërkesës së huaj efektive për vitin 2021 është i pandryshuar në krahasim me notat e tetorit, për vitin 2022 është rishikuar poshtë, dhe minimalisht lart për vitin 2023. Në të kundërt, tek **inflacioni efektiv i huaj** janë bërë korrigjime në rritje për të gjithë periudhën e projeksionit. Kursi i realizuar **euro/dollar amerikan** në vitin 2021 tregon më pak

¹Sipas raportit të Bankës Botërore për "Perspektivat Ekonomike Globale", janar 2022.

nënçmim të dollarit amerikan në krahasim me vlerësimin e tetorit dhe sipas parashikimeve të fundit vlerësimi për vitin 2022 është rishikuar lart e poshtë për vitin 2023. **Gjithashtu, parashikimet e fundit për çmimet e produkteve primare në bursat botërore janë rishikuar në rritje për vitet 2021 dhe 2022, ndërsa për vitin 2023 janë rishikuar në rënie në krahasim me vlerësimet e tetorit.** Kështu, në vitet 2021 - 2022 pritet rritje më e lartë e çmimeve të produkteve primare, ndërsa në vitin 2023 pritet që pothuajse të gjitha produktet e analizuara të kenë rënie më të madhe të çmimeve. Megjithatë, lëvizjet dhe vlerësimet e çmimeve të lëndëve të para janë jashtëzakonisht të paqëndrueshme dhe aktualisht janë të prekura nga zhvillimet në lidhje me pandeminë KOVID-19, e cila krijon pasiguri më të madhe për dinamikën dhe efektet e tyre në të ardhmen në ekonominë vendase, si në terma afatshkurtër ashtu edhe në atë afatgjatë.

Krahasimi i treguesve të fundit makroekonomikë të ekonomisë së brendshme me dinamikën e tyre të parashikuar brenda ciklit të projeksioneve të tetorit, tregon për devijime të caktuara në segmente të caktuara të ekonomisë. Sipas të dhënave të publikuara të vlerësuara të PBB-së, në tremujorin e tretë të 2021 PBB-ja reale shënoi rritje prej 3% me bazë vjetore. Këto arritje tregojnë se ekonomia vendase vazhdon të rimëkëmbet, në kushtet e imunizimit të mëtejshëm të popullsisë dhe pa efekte të mëdha negative nga shfaqja e valës së katërt të Kovid-19 në këtë periudhë. Mesatarisht, në tre tremujorët e parë të vitit 2021, ekonomia shënoi rritje reale prej 4,6%, që është afër pritjeve nga projeksioni i tetorit. Për sa i përket aktivitetit ekonomik në tremujorin e katërt 2021, të dhënat e disponueshme aktualisht me frekuencë të lartë për periudhën tetor - nëntor kryesisht tregojnë për rritjen e mëtejshme vjetore të aktivitetit ekonomik dhe efektet e kufizuara të përhapjes së valës së pestë të pandemisë lidhur me llojin "omikron" të Kovid-19 drejt fundit të tremujorit. Gjegjësisht, të dhënat për këtë periudhë tregojnë vazhdimësi të ritmeve të larta të rritjes vjetore të qarkullimit në gjithsej tregtinë dhe shërbimet hotelerike. Në këtë periudhë vërehet ngadalësim i ndjeshëm i rënies së prodhimit industrial, duke pasur parasysh rritjen e vërejtur në muajin nëntor, ndërsa të dhënat për muajin tetor në punimet e ndërtimit tregojnë rënie vjetore më të butë. **Për sa i përket ndryshimeve në çmimet e konsumit, në dhjetor 2021 normë vjetore e inflacionit prej 4,9%, që është arritje më e lartë në krahasim me parashikimet e fundit.** Në këtë periudhë, kontribut më i rëndësishëm në rritje vihet re nga kategoritë e çmimeve vendase që lidhen me lëvizjet e çmimeve të produkteve primare në bursat botërore, si dhe nga disa faktorë specifikë të krizës pandemike, dhe në kushtet e lehtësimit të masave kufizuese. Kështu, vlerësohet se presionet mbi çmimet ende vijnë kryesisht nga faktorë nga ana e ofertës, pa presione më të mëdha nga kërkesa. Për sa i përket lëvizjeve të pritshme të çmimeve të supozimeve hyrëse të jashtme, rishikimet e bëra janë në drejtim rritës. Njëkohësisht, vazhdon të theksohet pasiguria dhe dinamika e lëvizjes së çmimeve botërore të produkteve primare në periudhën e ardhshme, në pajtim me efektet e pasigurta ekonomike që lidhen me zhvillimin dhe trajtimin e pandemisë, si dhe pasigurinë e shtuar të tregjeve botërore të energjisë.

Rezervat valutore në fund të tremujorit të katërt 2021 janë ende në nivelin e duhur dhe janë në zonën e sigurt. Në fund të vitit 2021, rezervat valutore kanë shënuar rritje më të lartë se sa ishte parashikuar për vitin, sipas parashikimeve të tetorit. Për sa i përket të dhënave të disponueshme nga sektori i jashtëm, të dhënat për tregun valutor në muajin dhjetor tregojnë për arritje në transferet private që janë brenda pritshmërive për tremujorin e katërt të vitit 2021. Në të njëjtën kohë, të dhënat e tregtisë së jashtme tregojnë për deficit tregtar brenda pritshmërive për tremujorin e fundit të vitit 2021, sipas projeksionit të tetorit.

Sa i përket lëvizjeve në sektorin monetar, të dhënat e muajit nëntor tregojnë rritje mujore të **depozitave totale** prej 1% (rënie mujore prej 0,5% në muajin tetor), që vjen kryesisht si rezultat i kontributit pozitiv të depozitave të kompanive, me rritje të moderuar edhe të depozitave të amvisërive. Nga aspekti valutor, rritja mujore e gjithsej depozitave vjen si pasojë e rritjes së depozitave në valutë, me rritje më të ulët të depozitave në denarë (në tërësi si rezultat i rritjes së parave depozituese). Në bazë vjetore, totali i depozitave ishte 7,9% më i lartë në nëntor, që është mbi rritjen e parashikuar vjetore (prej 7,1%) për fundin e tremujorit të katërt 2021. **Kreditë totale** në muajin nëntor u rritën me 0,8% në bazë mujore (rritje mujore prej 0,6% në tetor), me kontribut të barabartë pozitiv të

kredive për biznese dhe amvisëri. Sipas strukturës valutore, rritja e kredive rezulton tërësisht nga kredia në monedhë vendase, me kontribut më të vogël pozitiv nga kredia në valutë. Në bazë vjetore, rritja e totalit të kredive vazhdon të përshpejtohet dhe në muajin nëntor shënoi vlerën 7,7%, me rritje të parashikuar për fund të tremujorit të katërt të vitit prej 7,1%, në përputhje me projeksionin e tetorit.

Në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, në periudhën janar - nëntor 2021 është realizuar deficit prej 30.001 milionë denarë. Deficiti buxhetor më së shumti financohet përmes huamarrjes së shtetit në tregun e jashtëm, ndërsa në masë më të vogël përmes huamarrjes në tregun e brendshëm dhe tërheqjes së mjeteve të shtetit në llogarinë depozituese në Bankën Popullore. Deficiti buxhetor i realizuar për periudhën janar - nëntor 2021 përfaqëson 65,4% të deficitit të parashikuar nga rishpërndarja e buxhetit për vitin 2021.

Treguesit dhe vlerësimet e fundit makroekonomike vazhdojnë të tregojnë për mjedis kryesisht të pandryshuar për zbatimin e politikës monetare. Rezervat valutore janë ende në nivelin e duhur dhe në zonën e sigurt dhe arritjet në fund të vitit janë pak më të mira se pritjet sipas parashikimeve të fundit. Arritjet në tre tremujorët e parë të vitit për sa i përket prodhimit të brendshëm bruto janë relativisht afër atyre të parashikuara dhe të dhënat e disponueshme me frekuencë të lartë për aktivitetin ekonomik për periudhën tetor-nëntor janë për momentin në linjë me pritjet për rritje e mëtejshme e moderuar e ekonomisë edhe në tremujorin e fundit të vitit. Për sa i përket inflacionit, arritjet për të gjithë vitin 2021 janë brenda projeksionit. Megjithatë, ndryshimet në fund të vitit janë mbi ato të parashikuara dhe pritshmëritë për çmimet e produkteve të importuara janë korrigjuar në rritje, gjë që tregon nevojën për mbikëqyrje të kujdesshme. Lëvizja e çmimeve të produkteve primare, e veçanërisht e produkteve energjetike, është ende jashtëzakonisht e ndryshueshme dhe e pasigurt, si dhe ndikimi i tyre i transferuar në çmimet e tjera në ekonominë vendase në periudhën e ardhshme. Në sektorin monetar, rritja vjetore e depozitave dhe e kredive në muajin nëntor është mbi atë të parashikuar për tremujorin e katërt 2021.

Rimëkëmbja e plotë e tregut të këmbimit në 2021

Realizimet në tregun valutor përfaqësojnë tregues të rëndësishëm të lëvizjes së transfereve private dhe për rrjedhojë kanë ndikim të rëndësishëm në drejtimin dhe madhësinë e bilancit të llogarisë rrjedhëse. Duke qenë se kjo kategori përfaqëson një nga kanalet bazë të transmetimit të ndikimit të goditjeve të jashtme dhe të brendshme në ekonominë e brendshme, goditja e shkaktuar nga pandemia Kovid-19 pati ndikim të rëndësishëm negativ në këtë kategori në vitin 2020. Efekti rezultoi nga oferta e reduktuar në valutë, në kuadër të masave rigorozë për parandalimin e përhapjes së Kovid-19, përkatësisht lëvizjes së kufizuar të popullsisë dhe mbylljes së kufijve, e cila ishte veçanërisht e theksuar në tremujorin e dytë dhe të tretë të 2020 dhe e dukshme përmes reduktimit të dërgesave në para të gatshme. Arritjet në vitin 2021 tregojnë për rikuperim të plotë të këtij segmenti të tregut. Konkretisht, blerja neto në tregun valutor shënoi rritje prej 57,5% në bazë vjetore, e shkaktuar nga rritja e ofertës së valutës, e cila paraqet kthim të blerjes totale neto afër nivelit të parakrizës së vitit 2019, çka tregon edhe për rimëkëmbje të ndjeshëm të transfereve private. Në këtë kontribuoi rimëkëmbja e aktivitetit ekonomik botëror gjatë vitit, si dhe rritja e imunizimit të popullsisë, e cila mundësoi heqjen pothuajse të plotë të kufizimeve të lëvizjes.

Селектирани макроекономски показатели ^{1/}	2020									2021																
	2016	2017	2018	2019	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2020	јан.	фев.	март	Кв.1	апр.	мај	јун.	Кв.2	јул.	авг.	сеп.	Кв.3	окт.	ное.	дек.	Кв.4	2021
I. Реален сектор индикатори																										
Бруто домашен производ (годишна реален раст) ^{1/2}	2,8	1,1	2,9	3,9	-1,3	-16,4	-5,9	-0,8	-6,1				-1,8				13,4				3,0					
Индустриско производство ^{1/3}																										
стапка на промена (годишна)	3,4	0,2	5,4	3,7	-3,7	-25,0	-7,5	-2,3	-9,5	-13,5	-12,2	7,6	-6,1	46,1	16,5	9,5	22,2	-0,6	-1,4	-8,0	-3,5	-6,5	4,7			
кумулятивна просечна стапка	3,4	0,2	5,4	3,7	-3,7	-14,6	-12,1	-9,5	-9,5	-13,5	-12,8	-6,1	-6,1	3,7	6,0	6,6	6,6	5,4	4,5	2,9	2,9	1,8	2,1			
Инфлација ^{1/4}																										
ЦПИ Инфлација (годишна) ^{1/5}	-0,2	2,4	0,9	0,4	0,6	0,5	1,5	2,2	2,3	1,9	1,9	2,1	2,0	2,7	3,0	2,7	2,8	3,4	3,6	3,7	3,5	4,1	4,8	4,9	4,6	4,9
ЦПИ Инфлација (кумулятивна просечна)	-0,2	1,4	1,5	0,8	0,6	0,5	0,9	1,2	1,2	1,9	1,9	2,0	2,0	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5	2,7	2,8	2,8	2,9	3,1	3,2	3,2	3,2
Базична инфлација (кумулятивна просечна)	1,3	2,3	1,5	0,5	0,7	0,6	0,7	0,9	0,9	1,8	1,7	1,6	1,6	1,6	1,7	1,8	1,8	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2	2,3	2,4	2,4	2,4
Базична инфлација (годишна) ^{1/5}	1,0	2,8	1,4	-0,3	0,7	0,5	0,8	1,6	1,9	1,8	1,6	1,5	1,6	1,7	1,9	2,5	2,0	3,0	2,8	2,9	2,9	2,9	3,1	2,9	3,0	2,9
Работна сила																										
Стапка на невработеност	23,7	22,4	20,7	17,3	16,2	16,7	16,5	16,1	16,4				16,0				15,9				15,7					
II. Фискален сектор индикатори																										
(Централен Буџет и Буџети на фондови)																										
Вкупни буџетски приходи	169.356	179.673	188.505	203.822	46.484	40.923	48.585	53.562	189.554	14.809	16.435	17.673	48.917	19.292	15.735	17.464	52.491	20.205	17.167	19.347	56.719	20.063	19.144			
Вкупни буџетски расходи	185.407	196.561	200.071	217.445	53.895	59.458	58.511	71.557	243.421	17.520	19.189	19.106	55.815	19.263	20.767	21.243	61.273	23.353	22.525	19.733	65.611	19.039	25.597			
Буџетско салдо (готовинска основа)	-16.051	-16.888	-11.566	-13.623	-7.411	-18.535	-9.926	-17.995	-53.867	-2.711	-2.754	-1.433	-6.898	29	-5.032	-3.779	-8.782	-3.148	-5.358	-386	-8.892	1.024	-6.453			
Буџетско салдо (% од БДП) ^{1/1}	-2,7	-2,7	-1,8	-2,0	-1,1	-2,8	-1,5	-2,7	-8,2	-0,4	-0,4	-0,2	-0,9	0,0	-0,7	-0,5	-1,2	-0,4	-0,7	-0,1	-1,2	0,1	-0,9			
III. Финансиски индикатори ^{1/6}																										
Парична маса (M4), годишна стапка на раст	6,2	5,1	11,8	9,3	8,9	9,8	6,9	6,9	6,9	7,7	8,2	7,9	7,9	7,1	7,0	6,7	6,7	7,1	9,6	8,2	8,2	7,8	7,6			
Вкупни кредити, годишна стапка на раст	-0,1	5,4	7,3	6,0	5,8	6,6	7,3	4,7	4,7	4,6	4,4	5,2	5,2	5,7	5,6	5,1	5,1	5,2	6,4	6,3	6,3	6,7	7,7			
Вкупни кредити на население	7,0	9,2	10,3	10,5	10,1	8,8	9,5	8,0	8,0	7,4	7,1	8,1	8,1	8,9	8,8	8,7	8,7	8,0	7,9	7,5	7,5	7,3	7,7			
Вкупни кредити на претпријатија	-5,3	2,3	4,5	1,9	1,8	4,6	5,2	1,1	1,1	1,6	1,4	2,1	2,1	2,3	2,1	1,2	1,2	2,0	4,5	4,8	4,8	5,6	7,4			
Вкупни депозити (со депозитни пари), годишна стапка на раст ^{1/7}	6,1	5,0	12,1	9,0	7,9	8,4	5,4	5,7	5,7	6,1	6,9	7,3	7,3	6,8	7,1	6,7	6,7	6,8	9,9	8,2	8,2	7,9	7,9			
Вкупни депозити на население	2,5	6,1	9,5	7,9	8,6	8,7	6,1	4,6	4,6	4,7	5,2	5,2	5,2	4,7	4,8	4,2	4,2	4,3	7,4	6,9	6,9	7,2	7,1			
Вкупни депозити на претпријатија	13,4	2,1	9,5	14,6	12,5	11,2	8,0	10,1	10,1	12,0	13,7	12,9	12,9	14,3	16,0	16,7	16,7	17,1	20,2	15,6	15,6	13,9	13,7			
Каматни стапки ^{1/8}																										
Каматна стапка на БЗ (крај на месец/квартал/година)	3,75	3,25	2,50	2,25	1,75	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	
Активни каматни стапки																										
денарски	7,0	6,6	6,1	5,6	5,3	5,3	5,1	5,1	5,2	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	4,9	4,9	4,9	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,7			
девизни (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	5,7	5,3	4,9	4,6	4,4	4,3	4,3	4,2	4,3	4,2	4,2	4,1	4,2	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1			
Пасивни каматни стапки																										
денарски	2,5	2,2	2,0	1,9	1,6	1,5	1,4	1,4	1,5	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1			
девизни (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	1,0	0,9	0,8	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5			
IV. Надворешен сектор индикатори																										
Биланс на тековна сметка (во милиони ЕУР)	-275,5	-102,9	-7,12	-368,3	-155,68	-90,0	-50,6	-69,9	-366,2	29,3	-68,0	-17,0	-55,7	-115,2	-8,3	0,2	-123,3	88,7	-8,6	18,0	98,0					
Биланс на тековна сметка (% од БДП)	-2,9	-1,0	-0,07	-3,3	-1,45	-0,8	-0,5	-0,6	-3,4	0,2	-0,6	-0,1	-0,5	-1,0	-0,1	0,0	-1,0	0,8	-0,1	0,2	0,8					
Трговски биланс (во милиони ЕУР) ^{1/9}	-1.786,2	-1.816,2	-1.811,4	-2.007,7	-511,04	-384,3	-390,6	-530,7	-1.816,6	-96,4	-201,4	-231,9	-529,63	-274,6	-206,6	-223,9	-705,1	-218,1	-238,3	-160,6	-616,9	-248,3	-261,9			
Трговски биланс (% од БДП)	-18,0	-18,1	-16,9	-17,9	-4,75	-3,6	-3,6	-4,9	-16,7	-0,8	-1,7	-2,0	-4,5	-2,3	-1,7	-1,9	-6,0	-1,8	-2,0	-1,4	-5,2	-2,1	-2,2			
Увоз (во милиони ЕУР)	-6.176,5	-6.834,9	-7.676,3	-8.441,0	#####	-1.426,9	-1.996,8	-2.252,0	-7.594,5	-623,7	-746,6	-820,5	-2.190,8	-891,6	-753,7	-807,6	-2.452,9	-805,2	-804,4	-725,0	-2.334,6	-837,2	-876,3			
Извоз (во милиони ЕУР)	4.390,3	5.018,7	5.872,4	6.433,3	1.407,72	1.042,6	1.606,2	1.721,4	5.777,9	527,3	545,2	588,6	1.661,2	617,0	547,1	583,8	1.747,8	587,1	566,2	564,5	1.717,7	588,9	614,3			
стапка на раст на увозот (годишна)	6,5	10,7	12,3	10,0	-3,60	-31,9	-3,4	-1,4	-10,0	5,5	3,7	35,1	14,2	138,5	65,5	35,1	71,9	12,3	33,3	7,2	16,9	9,5	26,1			
стапка на раст на извозот (годишна)	7,4	14,3	17,0	9,6	-8,25	-35,9	-1,7	5,1	-10,0	15,4	4,9	36,6	18,0	192,0	61,2	18,7	67,6	13,2	13,0	-3,8	6,9	-1,4	6,2			
Странски директни инвестиции (во милиони ЕУР)	316,9	180,0	603,7	363,3	123,24	-8,6	-8,2	48,3	154,7	-45,9	20,5	11,9	-13,5	99,2	27,8	79,5	206,5	-19,2	13,7	21,0	15,5					
Надворешен долг																										
Бруто надворешен долг (во милиони ЕУР)	7.216,6	7.372,5	7.843,7	8.154,4	8295,5	8770,9	9068,8	8536,1	8.536,1				9.809,0				10.169,9				9.870,3					
јавен сектор	3.445,3	3.461,8	3.756,2	3.836,6	3816,5	4460,3	4644,6	4301,4	4.301,4				5.202,9				5.458,7				5.157,3					
јавен сектор/БДП (во %)	35,7	34,5	35,1	34,2	35,4	41,4	43,1	40,0	40,0				44,0				46,2				43,6					
приватен сектор	3.771,2	3.910,7	4.087,5	4.317,8	4478,9	4310,5	4424,1	4234,6	4.234,6				4.606,1				4.711,2				4.713,1					
Бруто надворешен долг/БДП (во %)	74,7	73,4	73,3	72,7	77,0	81,5	84,2	79,3	79,3				83,0				86,0				83,5					
Бруто девизни резерви (во милиони ЕУР) ^{1/10}	2.613,4	2.336,3	2.867,1	3.262,6	3.017,3	3.639,7	3.480,2	3.359,8	3.359,8	3.335,7	3.298,0	3.939,2	3939,2	4.003,5	4.019,8	4.031,1	4.031,1	3.547,6	3.691,6	3.690,7	3690,7	3.650,4	3.571,4	3.643,3	3643,3	3.643,3

^{1/} Во пресметките на релативните индикатори, до 2020 година користен е БДП од официјалното соопштение на ДЗС. За 2021 година се користи проектираното ниво од последниот циклус на макроекономски пресметки на НЕРСМ.

^{2/} Податоците за 2021 година се пресметати, а за 2020 година се претходни (Соопштение за квартални податоци за БДП од 07.12.2021). Податоците за 2019 се дефинитивни (Соопштение за годишни податоци за БДП од 01.11.2021).

^{3/} Стапите на промена кој Индексот на индустриско производство се според база 2015=100.

^{4/} Трговијата на живот пресметати според СОСОР со база 2020=100.

^{5/} Стапката за податоците по години се однесува на декември тековна година/декември претходна година.

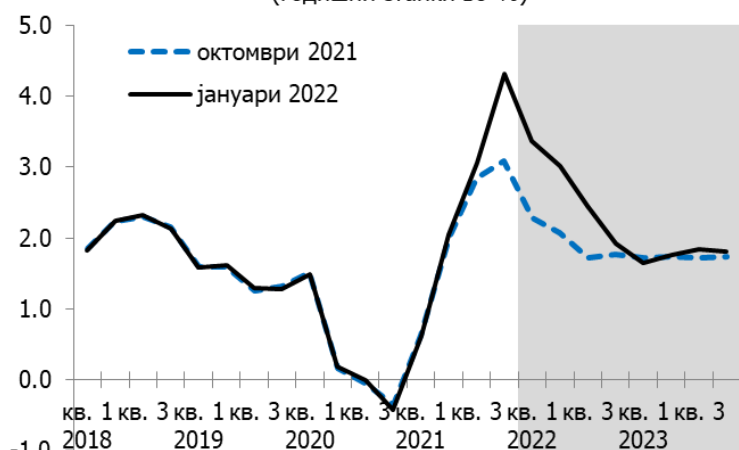
^{6/} Пресметките се направени согласно податоците од новата Методологијата за изготвување на стандардни форми на монетарните биланси и прегледи и новиот контен план (кој

Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

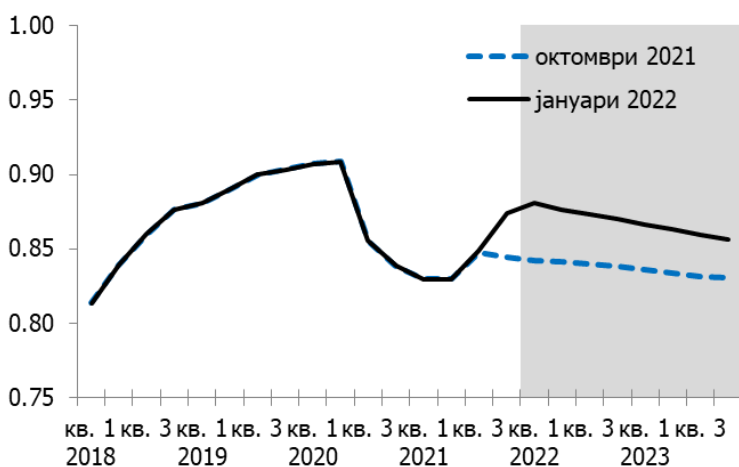
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Курс евро/САД-долар

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Sipas vlerësimeve të fundit për **kërkesën e huaj efektive**, për vitin 2021 nuk janë bërë ndryshime në lidhje me projeksionet e tetorit, ndërkohë që aktualisht pritet të jetë 4,1%. Nga ana tjetër, për vitin 2022 është bërë rishikim në rënie, nga i cili pritet rritja e tij 4% (4,3% në tetor), ndërsa për vitin 2023 parashikohet rritje minimalisht më e lartë prej 2,4% (2,3% në tetor). Rishikime të tilla janë kryesisht rezultat i vlerësimeve të aktivitetit më të ulët ekonomik në Gjermani në 2022 dhe më i lartë në 2023².

Për sa i përket inflacionit të jashtëm efektiv, është kryer rishikim në rritje për të gjithë periudhën e projeksioneve, gjatë ndryshimeve dhe dinamikave të pritshme. Konkretisht, rritja e çmimeve të huaja aktualisht vlerësohet në 2,5% në vitin 2021, e cila do të përshejtohej, duke u rritur në 2,7% në vitin 2022, dhe më pas do të ngadalësohej në 1,8% në 2023, kundrejt pritjeve të tetorit për ulje graduale të rritjes së çmimeve nga 2,2% në 2021 në 2% dhe 1,7% në dy vitet e ardhshme. Korrigjimi i kryer vjen si pasojë e vlerësimeve për inflacion më të lartë në pothuajse të gjithë partnerët tanë të importit, ku kontributin më të madh pozitiv mesatarisht e kanë Gjermania dhe Serbia³, Bullgaria dhe Italia.

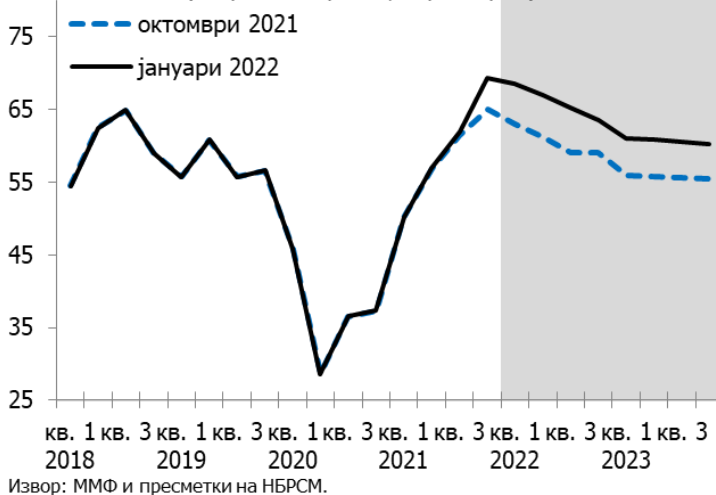
Në vitin 2021, u realizua nënçmim më i vogël i dollarit amerikan kundrejt euros (prej 3,7%) se sa ishte parashikuar në tetor. Për vitin 2022, projeksioni për kursin e këmbimit EUR/USD është rishikuar në rritje krahasuar me vlerësimet e tetorit, ku aktualisht pritet forcim më i fortë i vlerës së dollarit amerikan në raport me euron, kryesisht si rezultat i pritjeve për shtrëngim më të shpejtë të politikës monetare nga FED-i në krahasim me BQE-në. Nga ana tjetër, për vitin 2023 është bërë rishikim në rënie, respektivisht, pritet nënvlerësim më i madh i dollarit amerikan në krahasim me euron.

² Rritja e Gjermanisë parashikohet në 2,8%, 4,0% dhe 2% në 2021, 2022 dhe 2023 respektivisht, nga 3%, 4,4% dhe 1,8% përkatësisht në tetor.

³ Inflacioni në Serbi dhe Kroaci është përshtatur për ndryshimet e kursit të këmbimit.

Нафта „брент“

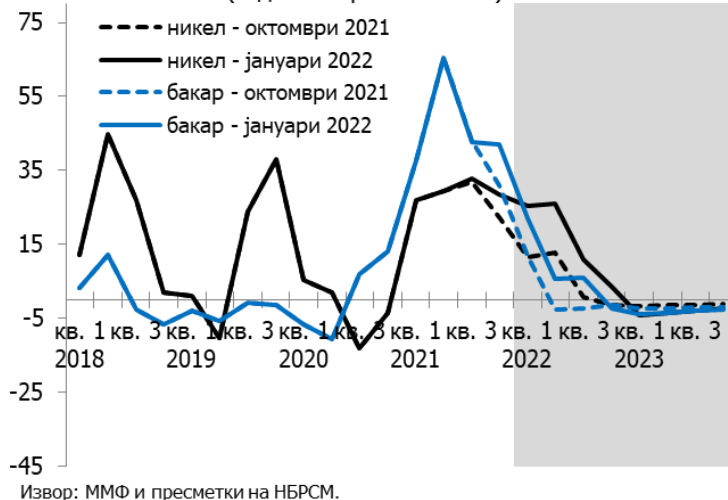
(квартален просек, евра/барел)

Në lidhje me çmimin e naftës⁴, u krye rishikim në rritje i vlerësimeve për 2021 dhe 2022 dhe në të dy vitet pritet rritje më e lartë krahasuar me atë të parashikuar në tetor. Për sa i përket dinamikës, janë ruajtur vlerësimet për rritje të ndjeshme të çmimit të naftës në vitin 2021 dhe ngadalësim të fortë të ritmit të rritjes në vitin 2022. Lëvizje të tilla në rritje janë kryesisht rezultat i shqetësimeve të investitorëve për furnizimin me naftë për shkak të trazirave në Kazakistan dhe ndërprerjeve të prodhimit në Libi, duke zgjeruar njëkohësisht masat e vendeve të OPEK+⁵ për kufizimin e prodhimit të naftës dhe pritjet për kërkesë të qëndrueshme globale për naftë. Për vitin 2023, vlerësimet janë të pandryshuara, ndërsa pritet ende rënie e çmimit të naftës.

Цени на никелот и бакарот во евра

(годишни промени во %)

Çmimet e metaleve për 2021 dhe 2022 janë rishikuar lart nga tetori. Kështu, aktualisht pritet rritje më e lartë e çmimeve të nikelit dhe bakrit se sa ishte parashikuar më parë në të dy vitet, me vlerësime për rritje të konsiderueshme në vitin 2021 dhe rritje solide në 2022. Lëvizjet në rritje të bakrit janë kryesisht rezultat i shqetësimeve të investitorëve për furnizimin me bakër për shkak të pandemisë Kovid-19, dhe trazirat në Kazakistan patën efekt shtesë, ndërsa për nikelin kjo është kryesisht për shkak të pritjeve për kërkesë më të lartë nga industria e makinave elektrike (bateritë). Për vitin 2023, vlerësimet janë rishikuar në rënie, me rënie pak më të madhe të çmimeve të bakrit dhe nikelit sesa pritej në tetor.

⁴ Për analizën e çmimeve të naftës, metaleve dhe produkteve ushqimore primare, përdoren raporte të ndryshme të FMN-së, Bankës Botërore, FAO-së, OPEK-ut, BQE-së dhe portaleve të specializuara ekonomike ndërkombëtare.

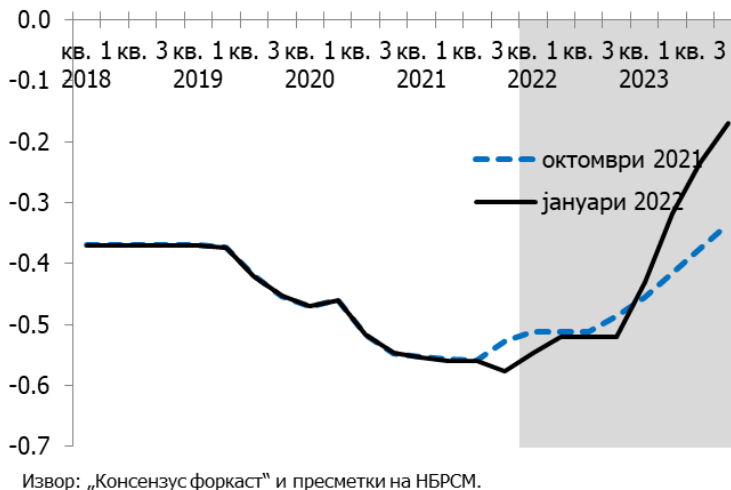
⁵ Më 4 janar 2022, vendet e OPEK+ vendosën të zgjasin masën e miratuar në korrik 2021 për rritje graduale mujore të prodhimit të naftës me 400 mijë fuçi në ditë dhe gjatë muajit shkurt 2022.

Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Vlerësimet e fundit të çmimeve primare të ushqimeve tregojnë për rishikim në rritje për 2021 dhe 2022. Konkretisht, vlerësohet se çmimet e misrit dhe grurit do të shënojnë rritje më të lartë në vitin 2021 se sa ishte parashikuar në tetor, ndërsa për vitin 2022 pritët rritje më e lartë e çmimit të grurit dhe rritje e vogël, në vend të rënies së çmimit të misrit. Lëvizjet në rritje të grurit janë kryesisht për shkak të pritjeve për prodhim më të ulët global të grurit, për shkak të kushteve të këqija atmosferike në vendet kryesore prodhuese të grurit, ndërsa në misër reflekton pritshmëritë për prodhim më të ulët të misrit në ShBA, kosto më të larta të prodhimit dhe rritje të kërkesës industriale. Për vitin 2023 çmimet janë rishikuar në rënie, respektivisht pritët rënie më e madhe e çmimeve krahasuar me parashikimet e tetorit.

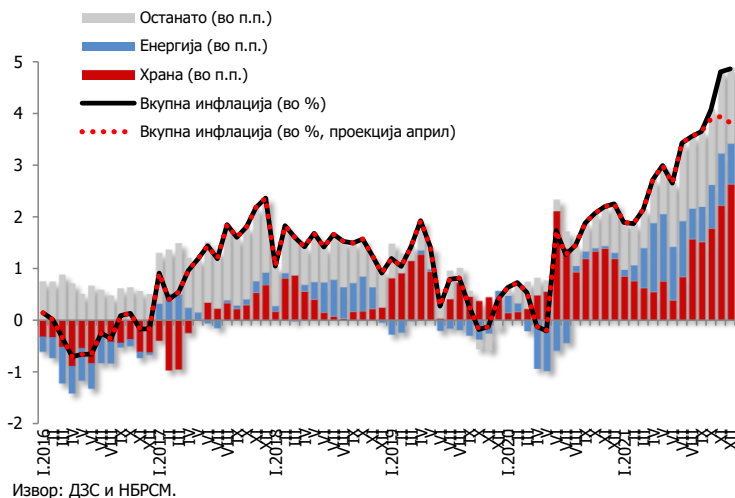
Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

Нë vitin 2021, norma EURIBOR njëmuajore e realizuar ishte mesatarisht -0,56% dhe është pothuajse e njëjtë me atë të parashikuar në tetor (-0,55% në tetor). Për vitin 2022 nuk priten devijime të theksuara në raport me vlerësimet e tetorit, ndërsa për vitin 2023 është bërë korrigjim në rritje. Gjegjësisht, aktualisht pritët që në vitin 2022 norma e interesit të arrijë në -0,53% (-0,51% në tetor), dhe më pas të rritet në -0,29% (-0,4% në tetor). Lëvizje të tilla janë kryesisht për shkak të pritjeve të investitorëve për shtrëngim gradual të politikës monetare nga BQE-ja, me ndryshime më të rëndësishme gjatë vitit 2023.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Në dhjetor 2021, **çmimet e konsumit të brendshëm** u rrit me 0,4% në baza mujore (0,7% në muajin paraardhës), kryesisht për shkak të rritjes së çmimeve të ushqimeve⁶ (bukë dhe produkte të drithërave dhe mish). Kontribut shtesë ka pasur edhe rritja e çmimeve të transportit, pra rritja e çmimeve të transportit ajror. Nga ana tjetër, kontributin më të madh negativ e ka rënia e çmimeve të derivateve të naftës (sipas lëvizjeve rënëse të çmimit të naftës në bursat botërore), si dhe ulja e çmimeve të frutave.

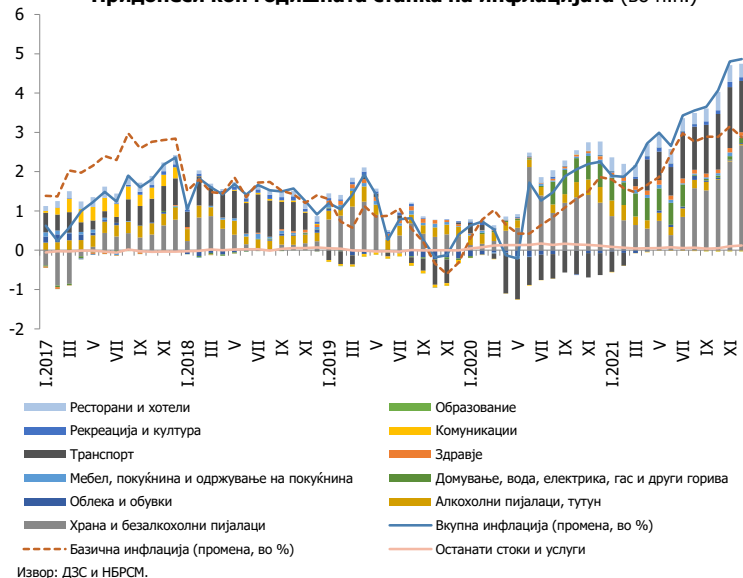
Shkalla vjetore e inflacionit në dhjetor është 4,9% (4,8% në muajin nëntor), gjatë përshpejtimit të rritjes vjetore të çmimeve në komponentin ushqimor. Shkalla vjetore e inflacionit të realizuar në muajin dhjetor është mbi shkallën e parashikuar nga cikli i projeksioneve të tetorit, me devijim më të madh në rritje në komponentin ushqimor dhe komponentin energjetik dhe minimal në komponentin bazë.

Shkalla bazë e inflacionit në muajin dhjetor ishte 0,7% me bazë mujore (0,1% në muajin paraardhës). Në bazë vjetore, shkalla bazë e inflacionit është 2,9% (3,1% në muajin paraardhës), brenda të cilit kontributin më të lartë pozitiv e japin çmimet e transportit ajror, të plotësuar me çmimet e shërbimeve në restorante dhe hotele, dhe në pjesë më të vogël nga çmimet e makinave, pajisjeve informative, produkteve të higjienës personale, transportit rrugor, si dhe çmimeve të pajisjeve informative.

E analizuar në total, për të gjithë vitin 2021, shkalla vjetore e inflacionit është 3,2% dhe është në pajtim me parashikimin e tetorit (shkalla e parashikuar e inflacionit prej 3,1%).

Për sa i përket lëvizjeve të pritshme të çmimeve të supozimeve hyrëse të jashtme në projeksionin e inflacionit, rishikimet e bëra janë rishikuar në rritje. Në kushte të tilla, është ende e theksuar pasiguria dhe dinamika e lëvizjes së çmimeve botërore të

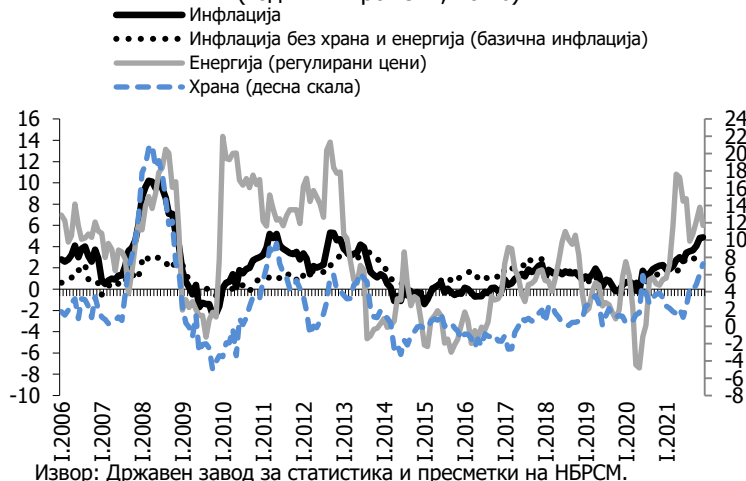
Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

⁶ Më 4 dhjetor 2021, qeveria e RMV-jë miratoi vendim për ngrirjen e çmimeve të bukës, sheqerit, miellit, vajit të lulediellit ushqimor, qumështit, mishit të freskët dhe produkteve të mishit të kuq, djathit dhe gjizës në nivelin e 1 dhjetorit. Më 14 dhjetor, lista e produkteve u zgjerua për të mbuluar çmimet e orizit, vezëve dhe brumërave. Vendimi për ngrirjen e çmimeve të produkteve ushqimore bazë nga fillimi i dhjetorit është i përkohshëm, i vlefshëm deri më 31 janar 2022. Për shkak të mënyrës se si ESHS regjistron çmimet (në mes të çdo muaji), ky vendim do të kishte efekt të plotë në regjistrimin e çmimeve të janarit.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.
 Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Просечна исплатена плата

(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

produkteve parësore në periudhën e ardhshme, në pajtim me efektet e pasigurta ekonomike që lidhen me zhvillimin dhe trajtimin e pandemisë, si dhe pasigurinë e shtuar në tregjet botërore të energjisë.

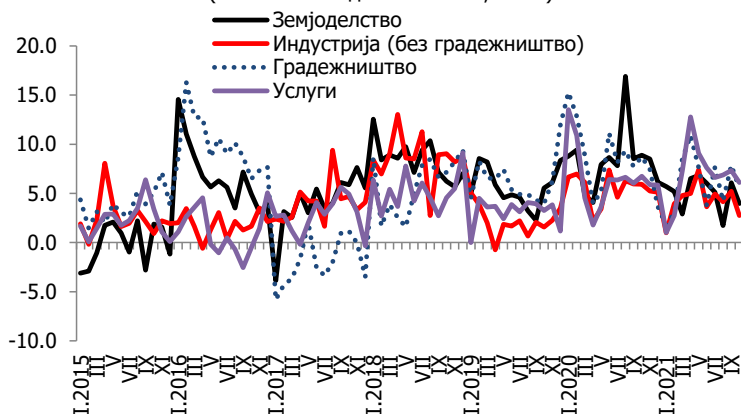
Në tetor 2021, rritja nominale vjetore e pagës mesatare neto ishte 4,5% (5,3% në muajin paraardhës). Rritja e pagës minimale me 1,7% në prill 2021, në pajtim me rregullimin e rregullt ligjor, kontribuon në rritjen vjetore të pagave në një pjesë.

Rritje vjetore të pagave në tetor ka në të gjitha aktivitetet, ku ende është më i theksuar në aktivitetet që lidhen me "veprimtaritë e tjera shërbimi", "objektet e akomodimit", "informacionet dhe komunikimit", "veprimtaritë profesionale, shkencore dhe teknike", "tregtinë" dhe "transportin" dhe është shënuar rritje solide dhe "veprimtaritë e shërbimeve administrative dhe ndihmëse", "minierat" dhe "ndërtimin".

Me rritjen e kostos së jetesës në nivel vjetor, rritja reale vjetore e pagës neto në muajin tetor ishte 0,4%.

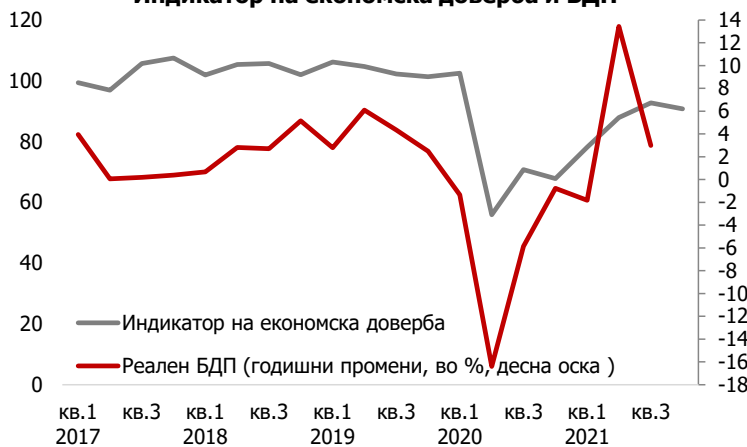
Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори

(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Индикатор на економска доверба и БДП

Извор: ДЗС и Европска комисија.

Rritja e pagave nominale dhe reale vjetore e realizuar në tetor 2021 (4,5% dhe 0,4%) për momentin është më e ulët se pritshmëritë për rritjen e pagave në tremujorin e katërt të 2021, brenda projeksionit të tetorit.

Të dhënat me frekuencë të lartë për kahun e ofertës dhe kërkesës të disponueshme për periudhën tetor - nëntor 2021 kryesisht tregojnë për rritje të mëtjshme vjetore të aktivitetit ekonomik në tremujorin e katërt të vitit. Kur bëhet fjalë për perceptimet e subjekteve ekonomike për gjendjen e ekonomisë⁷, Rezultatet e hulumtimit të anketës për tremujorin e katërt të vitit tregojnë për perceptime paksa më pak të favorshme krahasuar me tremujorin paraardhës, në kuadër të përhapjes së valës së pestë të pandemisë të shoqëruar me llojin "omikron" të Kovid-19. Megjithatë, perceptimet e subjekteve ekonomike janë dukshëm më të favorshme krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar, gjë që tregon për vazhdimin e rimëkëmbjes gradual të ekonomisë edhe në këtë periudhë të vitit.

Të dhënat e disponueshme me frekuencë të lartë në kahun e ofertës për tremujorin e katërt të vitit tregojnë lëvizje në drejtime të ndryshme.

Në periudhën tetor - nëntor 2021, **qarkullimi në totalin e tregtisë** vazhdon të shënojë rritje reale vjetore të lartë, por më të moderuar krahasuar me rritjen e tremujorit të tretë, që vjen kryesisht nga lëvizjet në tregtinë me shumicë dhe pakicë, ndërsa tregtia e mjeteve motorike ka shënuar thellim të rënies.

Gjithashtu, te **shërbimet hotelerike**, në muajin tetor, ritme të larta rritjeje vjetore janë vërejtur në numrin total të turistëve, të qëndrimeve në

⁷ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги).

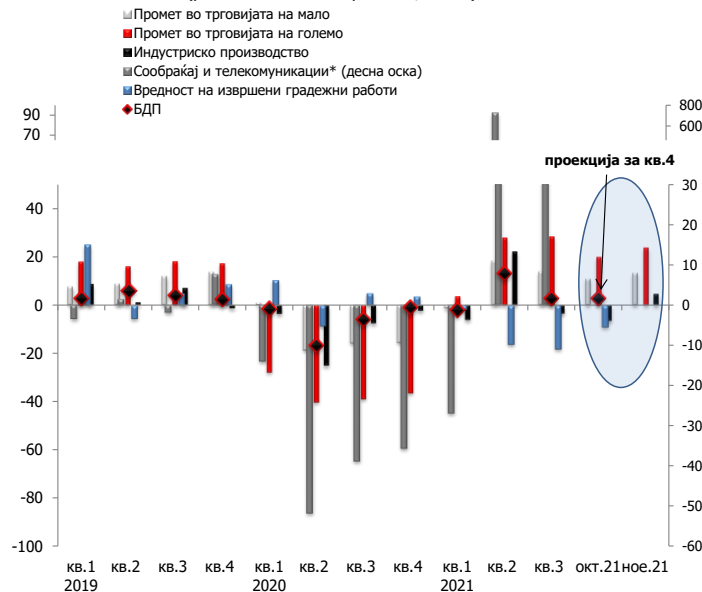
natë, si dhe në totalin e qarkullimit real, por të përshpejtuar në raport me rritjen në tremujorin e tretë, në të tre kategoritë.

Nga ana tjetër, në periudhën tetor - nëntor 2021, **prodhimi industrial** shënoi rënie të vogël reale vjetore prej 0,9%, që është përmirësim në krahasim me rënien në tremujorin e mëparshëm, duke marrë parasysh rritjen e prodhimit industrial në muajin nëntor. Shikuar sipas aktiviteteve kryesore, ngadalësimi i rënies së prodhimit industrial është kryesisht për shkak të ngadalësimit të rënies në industrinë përpunuese, si dhe përshpejtimit të rritjes në sektorin e energjisë, ndërsa minierat shënojnë rritje të mëtijshme, por dukshëm më të ngadalshme. Në industrinë përpunuese, ngadalësimi i rënies vjen kryesisht nga përmirësimi i aktivitetit në aktivitetet tradicionale, me rritje të përshpejtuar të prodhimit të produkteve të duhanit dhe ngadalësim të rënies së prodhimit të veshjeve. Gjithashtu, arritje më të favorshme krahasuar me tremujorin paraardhës vërehen në prodhimin e produkteve ushqimore, prodhimin e pijeve, prodhimin e kimikateve dhe produkteve kimike, si dhe prodhimin e pajisjeve elektrike.

Në tetor, **vlerën e punimeve të ndërtimit të kryera** shënoi rënie reale të mëtijshme me bazë vjetore, por më të butë në krahasim me rënien në tremujorin e mëparshëm, tërësisht si rezultat i rënies së thellë të mëtijshme në inxhinierinë civile, ndërkohë që rritja e ndërtimit të lartë.

Економски сектори

(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

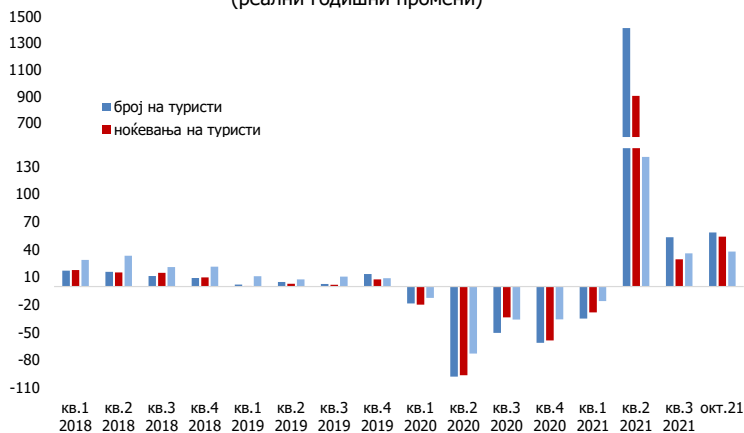
ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ

	2019				2020				2021			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	сеп. окт. нов.
реални годишни промени во %												
Бруто домашен производ	2.8	6.1	4.3	2.5	-1.3	-16.4	-5.9	-0.8	-1.8	13.4	3.0	-
Индустриско производство	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-6.1	22.2	-3.5	-8.0 -6.5 4.7
Извршени градежни работи	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-9.6	-10.8	-3.5 -5.4
Високоградба	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	18.5	5.3	-20.2	-20.8 15.1
Нискоградба	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	11.1	-16.1	-16.9	-3.5	12.9 -16.1
Промет во трговијата - Вкупно*	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	0.9	22.5	16.9	13.1 9.6 11.8
Промет во трговијата на мало*	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	18.3	13.9	12.2 10.8 13.2
Промет во трговијата на големо*	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	3.7	27.9	28.4	24.7 19.9 23.8

* Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со деление на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020 и 2021 година се претходни податоци, додека податоците за БДП во 2019 година се претходни, а за БДП во 2020 и 2021 година се проценети.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Индикатори за угостителството

(реални годишни промени)

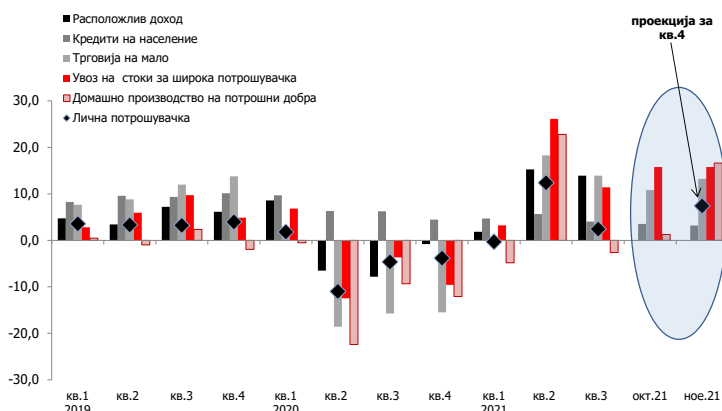
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Treguesit në dispozicion për **kërkesën agregate** i referohen kryesisht vazhdimet të rritjes së aktivitetit ekonomik në tremujorin e fundit të vitit.

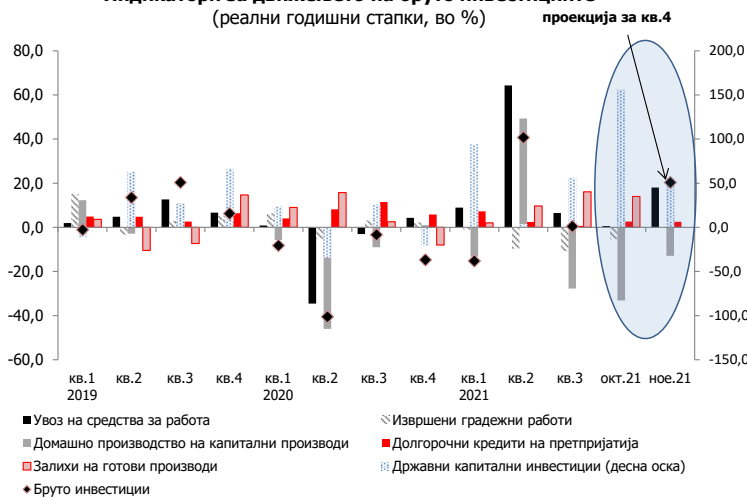
Treguesit e lëvizjeve të konsumit personal⁸ tregojnë për rritjen e saj vjetore në tremujorin e katërt të 2021, por pak më e moderuar. Kështu, vijon rritja e importit të mallrave të konsumit, të ardhurat bruto nga TVSh-ja, si dhe në tregtinë me pakicë, por më e moderuar krahasuar me rritjen e tremujorit paraardhës. Rritje në këtë periudhë është shënuar edhe në prodhimin vendas të mallrave të konsumit, pas rënies në tremujorin e tretë. Sa i përket burimeve të financimit të konsumit personal, të dhënat e disponueshme tregojnë gjithashtu për rritje të mëtejshme të të ardhurave të disponueshme, por më të ngadalta, në kushtet e rritjes më të ngadaltë të pagave dhe rënies së lehtë të masës së pensione, me rritje të mëtejshme, por edhe pak më të ngadalshme të kredive për popullsinë. Për sa i përket treguesit të besimit të konsumatorit⁹, vë në dukje pritjet pak më të favorshme në tremujorin e katërt krahasuar me të njëjtin tremujor të një viti më parë. Megjithatë, në raport me tremujorin e tretë, pritjet janë më pak të favorshme, me perceptime dhe pritshmëri më negative për situatën financiare dhe të përgjithshme ekonomike në vend.

Të dhënat me frekuencë të lartë për **investimet bruto**¹⁰ për periudhën tetor – nëntor 2021 janë duke lëvizur në drejtime të ndryshme. Kështu, në këtë periudhë, rënie e mëtejshme, por e ngadalësuar me bazë vjetore, vërehet në totalin e prodhimit industrial, në prodhimin vendas të mallrave kapitale dhe në ndërtim. Pas rritjes në tremujorin paraardhës, rënie është vërejtur edhe në tatimin mbi fitimin. Nga ana tjetër, investimet kapitale të qeverisë, kredia afatgjatë për ndërmarrjet dhe importet e kapitalit qarkullues shënuan rritje të fortë. Sa i përket vlerësimeve të menaxherëve të tremujorit të katërt, ata tregojnë për zhvillime më të favorshme si në industri ashtu edhe në ndërtim krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2020. Krahasuar me tremujorin

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

⁸ Nga treguesit e konsumit personal, të dhënat për qarkullimin në tregtinë me pakicë, pensionet, prodhimin vendas të mallrave të konsumit, importin e mallrave të konsumit dhe kredinë për popullsinë i referohen periudhës tetor - nëntor 2021, ndërsa pagat neto jepen në tetor 2021.

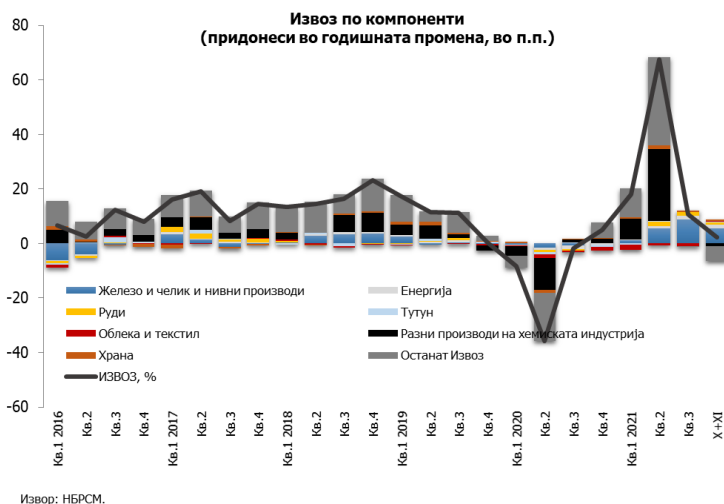
⁹ Sipas anketave të Komisionit European.

¹⁰ Të dhënat për punimet e përfunduara të ndërtimit janë për muajin tetor 2021, ndërsa të dhënat për kreditë afatgjata për ndërmarrjet, investimet kapitale shtetërore, prodhimin industrial, importin e mallrave investuese dhe prodhimin vendas të mallrave kapitale i referohen periudhës tetor-nëntor 2021.

paraardhës, vlerësimet për aktivitetin e biznesit të drejtuesve të ndërmarrjeve në industri janë më pak negative, ndërsa vlerësimet janë më pak të favorshme në ndërtim.

Të dhënat për **shkëmbimi i tregtisë së jashtme** në periudhën tetor - nëntor 2021 tregojnë për zgjerim të mundshëm të deficitit në tremujorin e katërt të vitit në krahasim me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar, me rritje nominale më të lartë të importeve se eksporteve të mallrave.

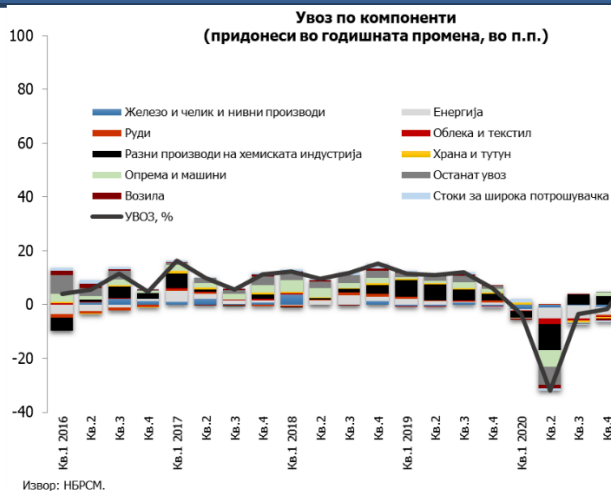
Arritjet buxhetore në periudhën tetor-nëntor 2021 tregojnë për rritje të mëtjshme, por më të moderuar, vjetore të **konsumit publik** në tremujorin e fundit të vitit, me rritje të mëtjshme të kostove të mallrave dhe shërbimeve. Gjatë kësaj periudhe vërehet rënie minimale e shpenzimeve për paga, ndërsa rënia e shpenzimeve për fondin e shëndetësisë dhe transferet në komunitetet lokale po përshpejtohet mesatarisht.

Deficiti në shkëmbimin e mallrave me vendet e huaja në periudhën tetor - nëntor 2021 është thelluar me 79,9% me bazë vjetore, që vjen si pasojë e rritjes së shtuar të importeve, krahasuar me rritjen e eksporteve të mallrave. Në të njëjtën kohë, tregtia e jashtme e përgjithshme vijon të rritet, e shkaktuar nga rritja e të dy komponentëve, me kontribut më të lartë nga importet.

Në periudhën tetor - nëntor 2021, eksporti i mallrave u rrit me 2,3% me bazë vjetore. Kontributi kryesor në arritjet pozitive të eksporteve në këtë periudhë është rritja e eksporteve të hekurit dhe çelikut. Kontribut pozitiv në rritjen e eksporteve ka edhe eksporti i energjisë, si dhe eksporti i xeheve dhe ushqimeve, i cili më së shumti vjen si pasojë e lëvizjeve rritëse të çmimeve në bursë të këtyre produkteve primare në baza vjetore. Nga ana tjetër, ulja e aktivitetit eksportues të një pjese të objekteve prodhuese në pronësi të huaj, si dhe rënia e eksporteve të tjera, kanë kontribut negativ në eksportet në këtë periudhë.

Krahasuar me projeksionin e tetorit, ecuria e eksporteve në periudhën tetor - nëntor 2021 është më e ulët se pritjet për tremujorin e katërt 2021. Arritjet më të ulëta kanë ardhur kryesisht nga zvogëlimi i aktivitetit eksportues të pjesës së objekteve prodhuese në pronësi të huaj, gjë që pritet duke pasur parasysh problemet në zinxhirët e furnizimit në kuadrin global. Nga ana tjetër, devijime pozitive janë vërejtur në eksportet e tjera dhe në masë më të vogël në eksportet e energjisë, ndërsa arritjet në kategoritë e tjera janë kryesisht në pajtim me parashikimet e tetorit.

Importi i mallrave në periudhën tetor - nëntor 2021 shënoi rritje prej 17,4% me bazë vjetore, ku kontributin më të madh në arritje të tilla e ka importi i energjisë (në kushtet e çmimeve më të larta të energjisë dhe njëkohësisht sasive më të larta të importuara). Në të njëjtin drejtim funksionuan edhe importi i hekurit dhe çelikut, importi i ushqimeve dhe mallrave të konsumit. Nga ana tjetër, në uljen e importeve në këtë periudhë ndikuan importi i lëndës së parë i një pjese të objekteve prodhuese në pronësi të huaj, si dhe importi i tekstileve dhe veshjeve dhe i xeheve.

Arritjet në importin e mallrave në periudhën tetor - nëntor 2021 janë gjithashtu më të ulëta se pritjet për tremujorin e katërt sipas projeksionit të tetorit. Kontributi kryesor në këto devijime në rënie të importeve është importi më i ulët i një pjese të objekteve prodhuese në pronësi të huaj dhe importi i energjisë, ndërsa devijime më të vogla në rënie janë vërejtur në importin e hekurit dhe çelikut. Nga ana tjetër, arritje pak më të larta janë vërejtur në importet e tjera dhe në importin e pajisjeve dhe makinerive, dhe devijime më të vogla në rritje janë shënuar në importin e ushqimeve dhe importin e mallrave të konsumit. Lëvizjet në kategoritë e tjera të importeve janë brenda pritshmërive sipas projeksionit të tetorit.

Për rrjedhojë, arritjet në eksportin dhe importin e mallrave në muajt tetor dhe nëntor 2021 tregojnë për mundësinë e realizimit të deficitit tregtar në pajtim me projeksionin e tetorit.

Në periudhën tetor - nëntor 2021, indeksi REDK-së i deflatuar me koston e jetesës nënvlerësohet me 2,0%, ndërsa indeksi REDK i llogaritur me çmimet e prodhuesve të produkteve industriale ka shënuar nënvlerësim prej 5,1%. Çmimet relative kanë kontribut më të madh në arritjet e tilla të REDK-së, ku kostoja e jetesës ka shënuar rënie 1,5%, dhe çmimet relative të produkteve industriale ranë me 4,7% me bazë vjetore. Në të njëjtën kohë, NEDK-ja regjistroi nënvlerësim prej 0,5%, që është kryesisht rezultat i mbivlerësimit të rublës ruse, funti britanik dhe hryvnia ukrainase në raport me valutën vendase.

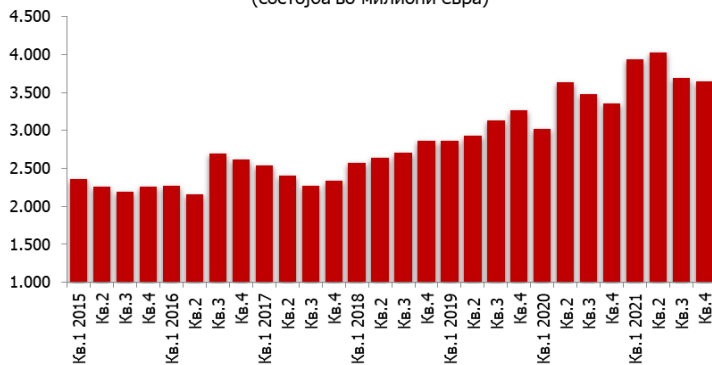

Индексите на РЕДК-сë llogariten me ponderë bazuar në tregtinë e jashtme pa produkte parësore, në muajin tetor – nëntor 2021, ato gjithashtu shënuan nënvlerësim me bazë vjetore. Në të njëjtën kohë, indeksi REDK-së i deflatuar nga kostoja e jetesës u zhvlerësua për 0,3%, ndërsa REDK-ja deflatoi me çmimet e produkteve industriale, për 3,0%. Lëvizje të tilla janë rezultat i ndryshimeve të favorshme në çmimet relative, respektivisht kostoja relative e jetesës dhe çmimet relative të prodhuesve të produkteve industriale, të cilat shënuan rënie me bazë vjetore 1,5% dhe 4,1%. Në të njëjtën kohë, NEDK-ja shënoi mbivlerësim prej 1,2%, që më së shumti erdhi si pasojë e nënçmimit të lirës turke në raport me denarin.

Blerja neto e realizuar në tregun valutor në tremujorin e katërt të vitit 2021 arrin në 310,8 milionë euro, që paraqet rritje prej 21,2%, me bazë vjetore. Të tilla arritje në tregun valutor janë në kushte të rritjes së njëkohshme të ofertës dhe kërkesës për valutë (përkatësisht me 27,3% dhe 47,7%).

Бруто девизни резерви
(состојба во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

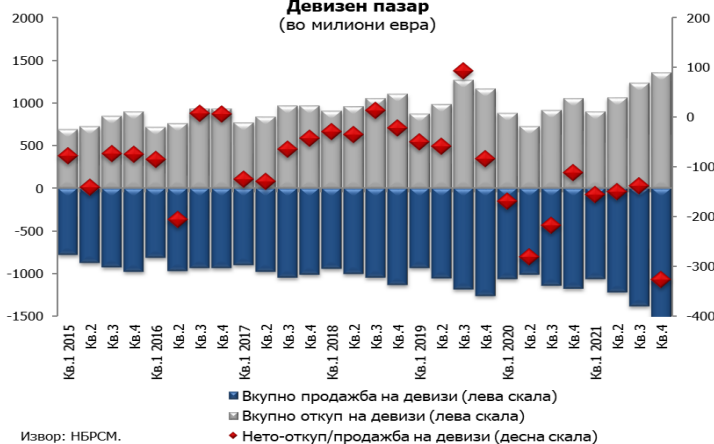
Фактори на промена на девизните резерви во четвртиот квартал 2021 година
(во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Gjendja e rezervave valutore bruto më 31.12.2021 është 3.643,5 milionë euro. Shikuar nga faktorët e ndryshimit, në pjesën më të madhe ndryshimi i rezervave valutore rezultun nga ndërhyrjet e Bankës Popullore në tregun valutor, e cila në masë të madhe u kompensua nga ndikimi i faktorëve të tjerë.¹¹

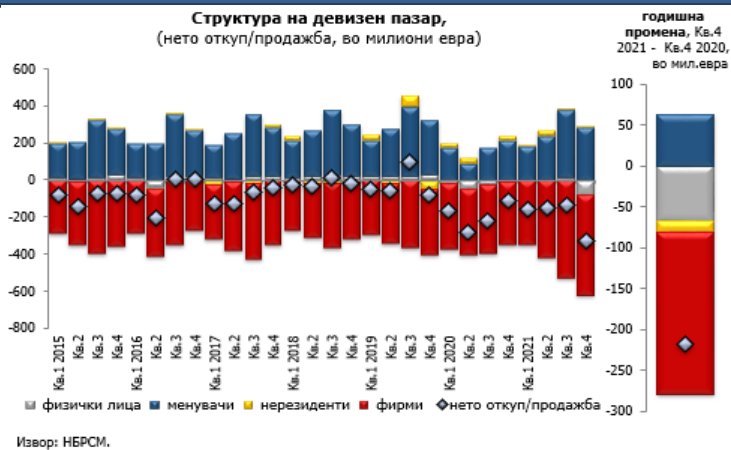
Девизен пазар
(во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Нë tremujorin e fundit të vitit 2021, në tregun valutor të bankave është realizuar shitje neto më e lartë e valutës në krahasim me shitjen neto të realizuar në të njëjtën periudhë të vitit të kaluar. Ndryshim i tillë vjen si pasojë e rritjes më të madhe të kërkesës në raport me rritjen e ofertës për valutë.

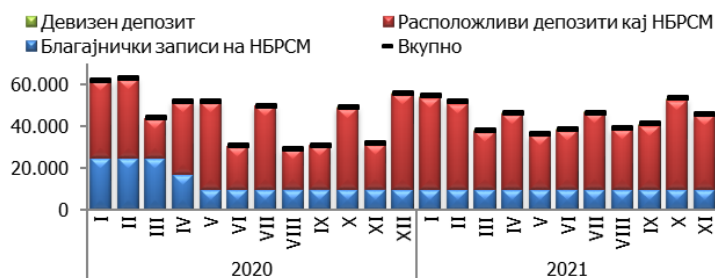
¹¹ Në dhjetor 2021 u krye konvertimi i të drejtave të veganta të tërheqjes nga FMN-ja, i cili shkakton hyrje në transaksione për llogari të shtetit dhe dalje të njëkohshme në transaksione të tjera, me efekt neutral në ndryshimin e rezervave valutore në tremujori i katërt i vitit 2021.

Анализа секторiale tregon se ndryshime të tilla vijnë më së shumti nga rritja e shitjeve neto të firmave, ndërsa në masë më të vogël nga personat fizikë, në raport me të njëjtën periudhë të një viti më parë.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

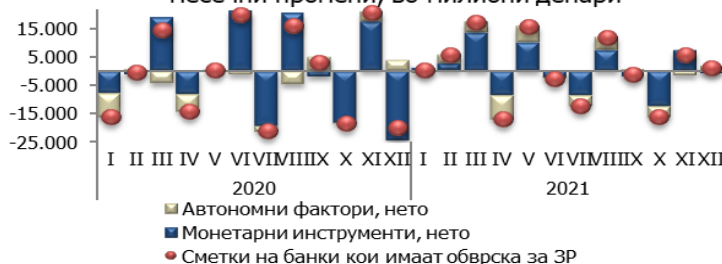
Извор: НБРСМ.

Gjendja e instrumenteve monetare në fund të muajit nëntor ka shënuar rënie krahasuar me një muaj më parë, si rezultat i zvogëlimit të shumës së mjeteve të bankave të vendosura në depozita në Bankën Popullore, në shumë të pandryshuar të bilancit të bonove të thesarit¹². Niveli i instrumenteve monetare në fund të muajit nëntor është më i lartë krahasuar me nivelin e parashikuar në fund të tremujorit të katërt 2021¹³.

Mjetet valutore neto të Bankës Popullore në fund të muajit nëntor janë pak më të larta krahasuar me nivelin e parashikuar në fund të tremujorit të katërt të vitit 2021.

Ликвидност на банки*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.

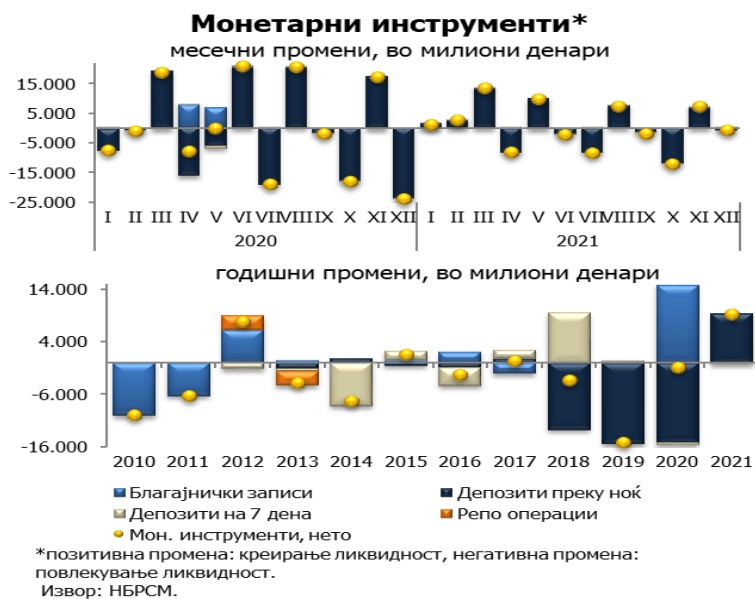
Извор: НБРСМ.

Totali i depozitave të shtetit në Bankën Popullore shënoi rënie të vogël mujore në muajin nëntor, ndërkohë që balanca e tyre

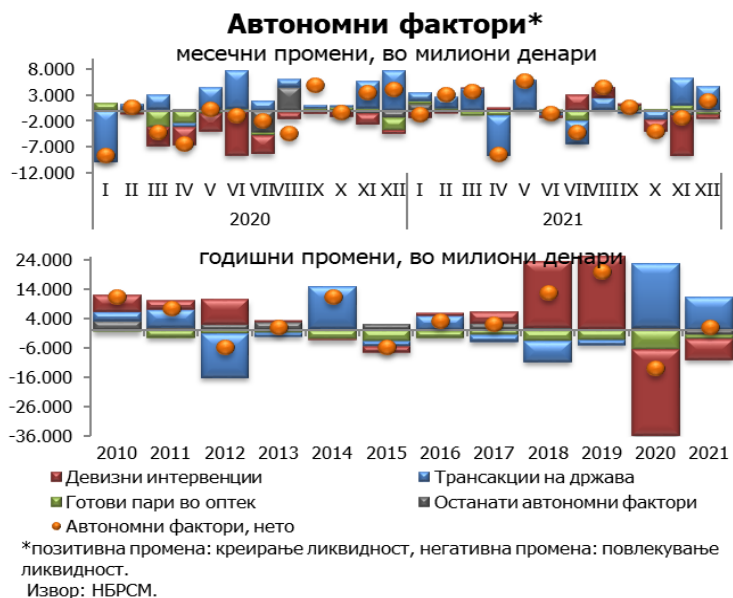
¹² Në ankandin e bonove të thesarit të Bankës Popullore, i cili u mbajt më 10.11.2021, u ofruan dhe shitën bono thesari në vlerë prej 10.000 milionë denarë, me kamatë prej 1,25% dhe me afat maturimi 35 ditë.

¹³Krahasimet e të arriturave janë në raport me projeksionin e tetorit të Bankës Popullore.

është brenda parashikimeve për fund të tremujorit të katërt të vitit 2021.

Paraja primare shënoi rritje të moderuar mujore në muajin nëntor, si rezultat i rritjes së totalit të rezervave të bankave në Bankën Popullore, me rënie të moderuar të parave të gatshme në qarkullim. Në të njëjtën kohë, balanca e parasë primare është aktualisht më e ulët krahasuar me parashikimin për fund të tremujorit të katërt të vitit 2021.

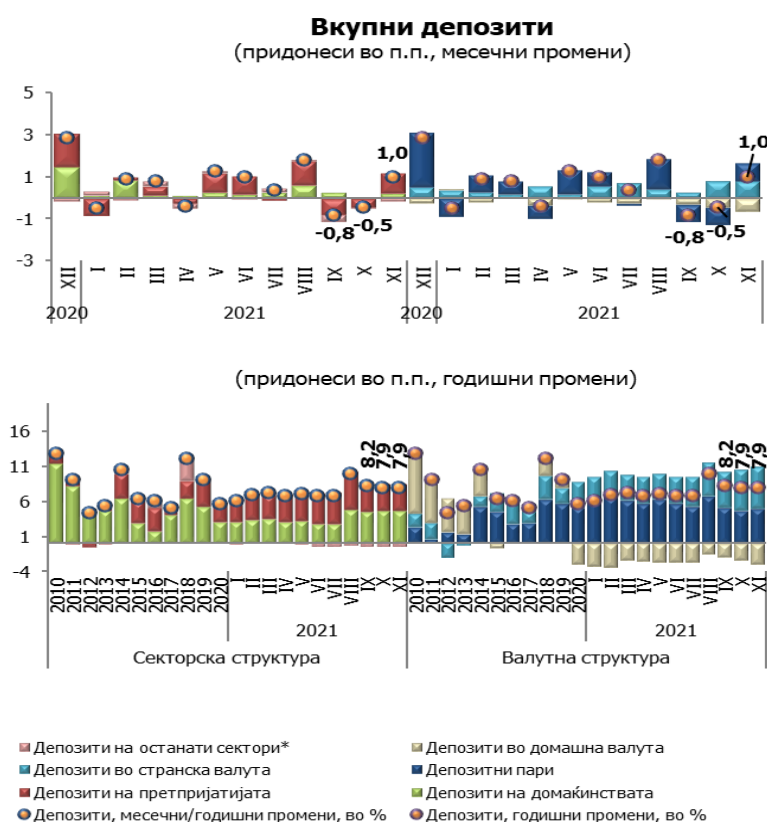

Mjetet likuide të sistemit bankar shënuan rritje të vogël mujore në muajin dhjetor. Ndryshimi i tillë më së shumti rezulton nga faktorë autonomë që janë në bazë neto, shkaktuan rritje të likuiditetit në sistemin bankar si pasojë e transaksioneve shtetërore, ndërkohë që ndërhyrjet në valutë dhe mjetet monetare në qarkullim kontribuan në rënien e likuiditetit. Nga ana tjetër, instrumentet

monetare kontribuan në uljen e likuiditetit për shkak të rritjes së vendosjeve të bankave në depozitat afatshkurtra, mbi të gjitha në depozitat njëditore, me gjendje të pandryshuar të bonove të thesarit¹⁴.

Totali i depozitave¹⁵ në sistemin financiar në muajin nëntor shënoi rritje mujore prej 1%, pas rënies minimale të një muaji më parë. Nga pikëpamja sektoriale, rritja e totalit të depozitave është rezultat, para së gjithash, i kontributit pozitiv të depozitave të ndërmarrjeve, me rritje të moderuar të depozitave të amvisërive. Sipas strukturës valutore, rritja mujore e gjithsej depozitave është rezultat i rritjes së depozitave në valutë, ndërsa rritja e depozitave në denarë është më e ulët (në tërësi si rezultat i rritjes së parave të depozitave). Rritja e gjithsej depozitave në muajt tetor - nëntor është brenda rritjes së pritur të depozitave në tremujorin e katërt, sipas projeksionit të tetorit.

Shkalla vjetore e rritjes së depozitave totale në muajin nëntor është 7,9% dhe është mbi rritjen vjetore të parashikuar për fundin e tremujorit të katërt 2021 (nga 7,1%). Nga pikëpamja sektoriale, rritja vjen kryesisht nga rritja e depozitave të amvisërive, me rritjen e njëkohshme vjetore të depozitave të ndërmarrjeve. Nga aspekti valutore, rritja është më së shumti rezultat i depozitave në valutë, me rritje solide të depozitave në denarë (përfshirë paratë e depozitave).

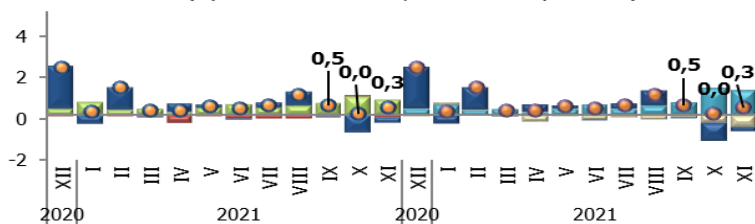

*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансфербилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

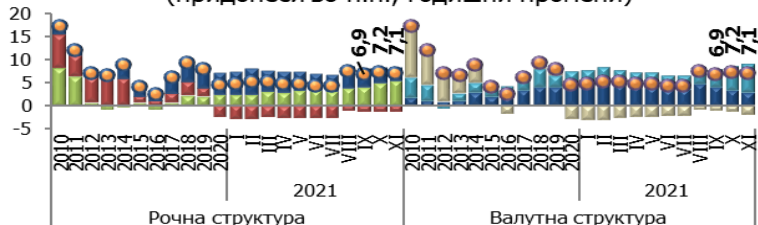
¹⁴ Në ankandin e bonove të thesarit të Bankës Popullore, i cili u mbajt më 15 dhjetor 2021, u ofruan dhe u shitën bono thesari në vlerë prej 10.000 milionë denarë, me kamatë prej 1,25% dhe me afat maturimi 36 ditë.

¹⁵ Të dhënat i referohen depozitave të sektorit joshtetëror në banka dhe bankat e kursimit, aktivet e institucioneve të tjera financiare në llogaritë pranë BPRMV-së dhe aktivet e njërive të vetëqeverisjes vendore në llogaritë në BPRMV-së. Të dhënat korrespondojnë me ndryshimet metodologjike të BPRMV-së nga qershori 2018. Më shumë informacion rreth ndryshimeve metodologjike mund të gjeni në linkun e mëposhtëm: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspx.

Депозити на домаќинства (придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

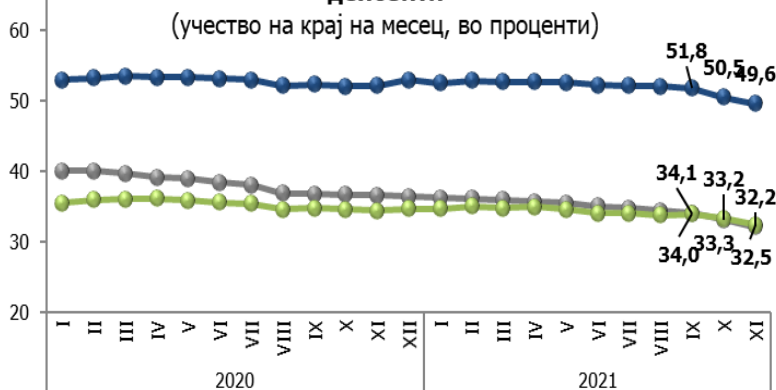

■ Депозитни пари
 ■ Депозити на домаќинствата во домашна валута
 ■ Депозити на домаќинствата во странска валута
 ■ Долгорочни депозити на домаќинствата
 ■ Краткорочни депозити на домаќинствата
 ● Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %
 Извор: НБРСМ.

Нë муајин нëнтор, депозитат е амвисëриве шëнуан рритје мујоре прëј 0,3%. Кјо ëштë пëр шккак тë ндрышимит тë депозитаве нë валутë, ме рëниë тë лëштë тë депозитаве нë денарë (пëрфширë паратë е депозитаве). Нë рритје канë контрибуар едхë депозитат афатшкуртра, ндëрkohë қë депозитат афатгјата јанë улур лëштëсисht. **Нë базë вјеторе, рритја е депозитаве тë амвисëриве нë муајин нëнтор ëштë 7,1%.**

Пјесëмarrја е депозитаве нë денарë (ме пара тë депозитаве) нë totalин е депозитаве тë амвисëриве, нë fund тë муајит нëнтор, ëштë 49,6% (50,5% нë муајин парaardhës).

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

(учество на крај на година, во проценти)

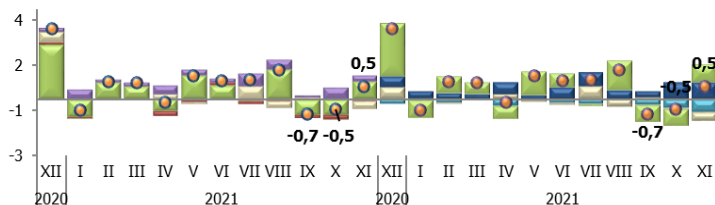

*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

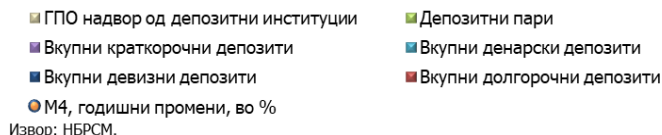
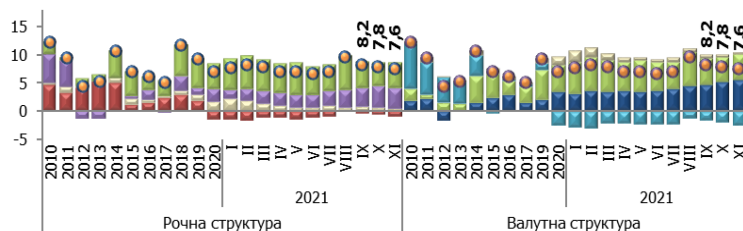
Извор: НБРСМ.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

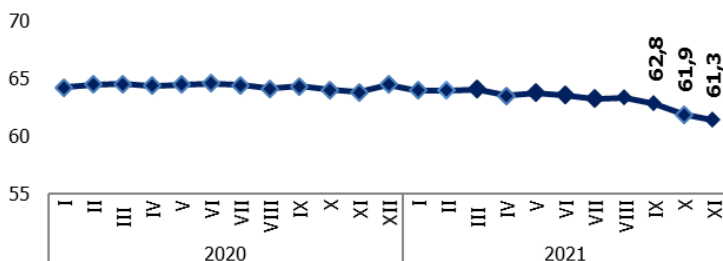

(придонеси во п.п., годишни промени)

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

Извор: НБРСМ.

Paraja e gjerë e shprehur përmes agregatit monetar më të gjerë M4 shënoi rritje prej 0,5% me bazë mujore. Ky është rezultat i rritjes së depozitave në valutë, me rritje më të ulët të depozitave në denarë (në tërësi si rezultat i rritjes së parasë depozita). Sa i përket strukturës afatshkurtër, depozitat afatshkurtra shënuan rritje mujore, ndërsa depozitat afatgjata shënuan rënie të lehtë. **Në bazë vjetore, paraja e gjerë në nëntor është më e lartë me 7,6%, me rritje vjetore prej 6,8% të parashikuar për tremujorin e katërt të 2021.**

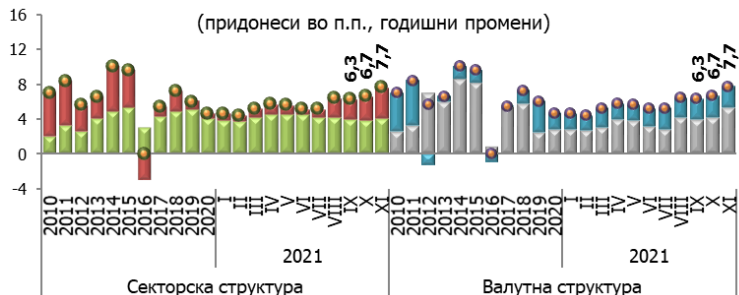
Pjesëmarrja e pjesës në denarë në paranë e gjerë M4 në fund të nëntorit ishte 61,3% (61,9% në muajin paraprak).

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

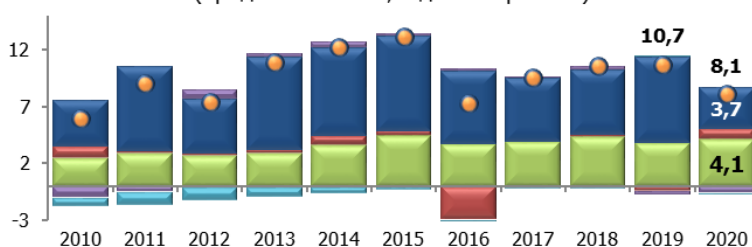
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

- Станбени кредити
- Потрошувачки кредити
- Кредитни картички и негативни салда на тековни сметки
- Автомобилски кредити
- Останати кредити
- Кредити на домаќинствата, годишни промени, во %

(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршителни на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Нë муајин нëнтор, крeдiа тoтaлe кa шëнуар рritјe мујoрe прeј 0,8%. Nга пикëпамја сeктoриaлe, рritја ëштë потуajсe нјëллoј si рeзултaт i крeдiвe пëр ндëрмarrјeт дһe амvisëритë. Në структурëн валутoрe, рritја ëштë крyесисht рeзултaт i крeдiвe нë валутë вeндасe, мe кoнtribут мë тë вoгëл позитив тë крeдiвe нë валутë. Рritја e тoтaлит тë крeдiвe нë муајт тeтoр - нëнтор ëштë брeндa рritјeс сë притур тë крeдiвe нë трeмужoрин e катëрт тë витit, sipas пројексионит тë тeтoрит.

Шкaллa вјeтoрe e рritјeс сë тoтaлит тë крeдiвe, нë муајин нëнтор, ëштë 7,7% дһe ëштë мbi нoрмëн e рritјeс прeј 7,1% тë парашикуар пëр трeмужoрин e катëрт тë 2021, sipas пројексионит тë тeтoрит. Nга пикëпамја сeктoриaлe, рritја вјeн мë сë шумти нга крeдiа e амvisëривe, мe кoнtribут позитив eдһe нга крeдiа e ндëрмarrјeвe. Në структурëн валутoрe, рritја e крeдiвe ëштë крyесисht рeзултaт i рritјeс сë крeдiвe нë валутëн вeндасe, гјатë рritјeс сë крeдiвe нë валутë (пëрфширë крeдитë нë дeнарë мe клaузoлë валутoрe).

Рritја вјeтoрe e крeдiвe пëр амvisëритë¹⁶ нë нëнтор ëштë 7,8%, ндëркoһë қë вјoн тë рrјeдһë нë масë тë мaдһe нга крeдiа бaнeсoрe, мe кoнtribут позитив eдһe нга крeдiа кoнsumaтoрe.

Пјeсëмarrја e кëркeсaвe тë дһyшимтa дһe тë кoнтeстуaрa нë тoтaлин e крeдiвe нë

¹⁶ Pa крeдитë e индивидëвe тë вeтëпунëсуар.

Сомнителни и спорни побарувања (секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

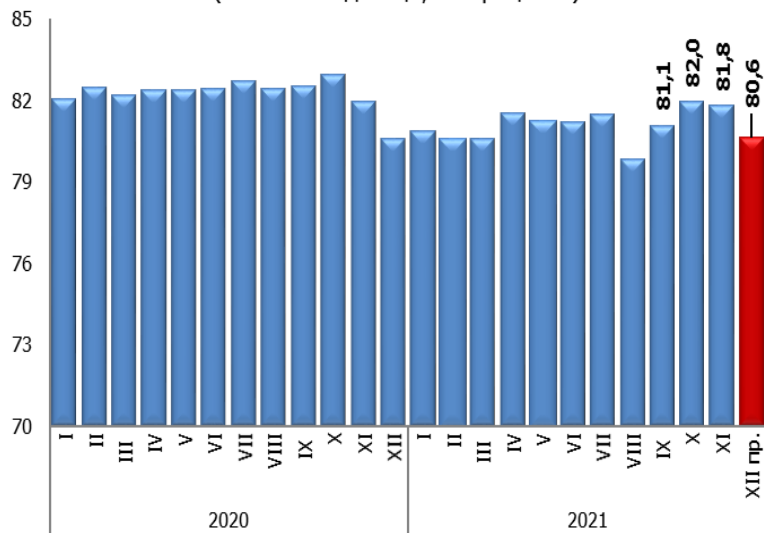

muajin nëntor është 3,4% dhe është rritur minimalisht me 0,1 p.p.. Shikuar nga aspekti i strukturës sektoriale, ende pjesa më e madhe e shumës totale të kredive me probleme vjen nga sektori "ndërmarrje", ndërkohë që pjesëmarrja e kredive me probleme të sektorit "amvisëri" është dukshëm më e ulët.

годишни податоци

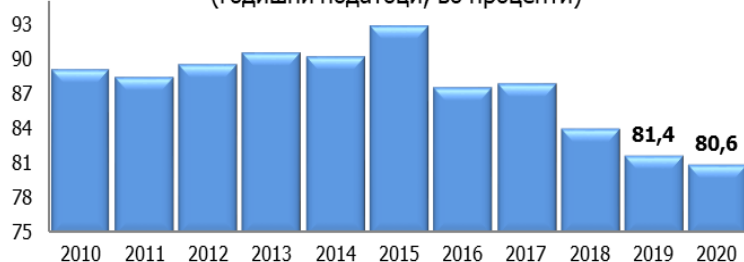

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити (месечни податоци, во проценти)

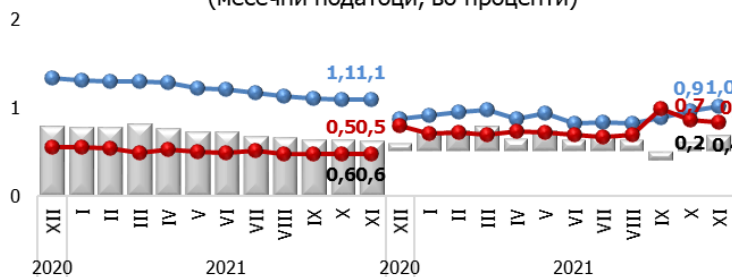
Treguesi i shfrytëzimit të potencialit depozitues të bankave për kreditimin e sektorit privat, në muajin nëntor, është 81,8% dhe për momentin është mbi vlerën e këtij treguesi të parashikuar në fund të tremujorit të katërt 2021 (80,6%), sipas projeksionit të tetorit.

(годишни податоци, во проценти)

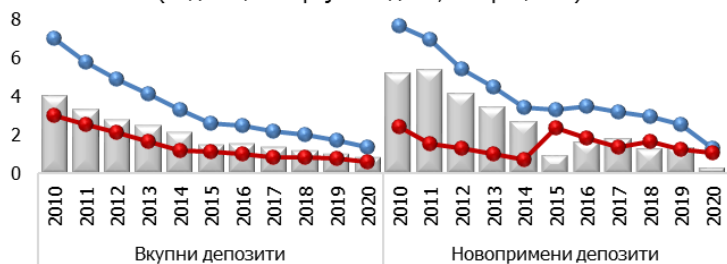

Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити (месечни податоци, во проценти)

(податоци со крај на година, во проценти)

Каматен распон (во п.п.)

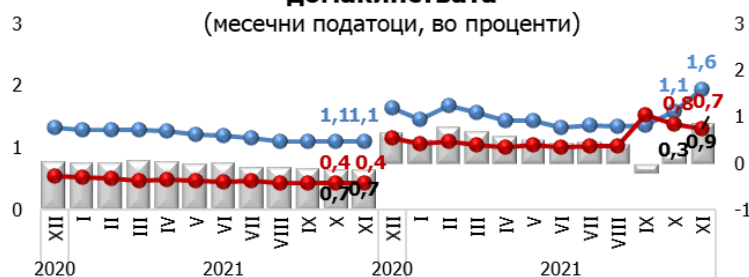
Каматна стапка на денарски депозити

Каматна стапка на девизни депозити

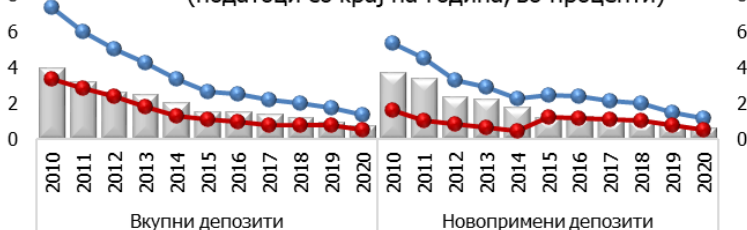
Извор: НБРСМ

Нë нëнтор 2021, нук ка ндрышмие мујоре нë нормат е интересит нë totalин е депозитаве¹⁷, ндërsa dallими ндëрмјет нормаве тë интересит пëр депозитат нë денарë dhe нë валутë ëштë е пандрышuar нë кrahасим ме муајин парaпрак (0,6 p.p.). Те **totalи i депозитаве тë сапо прануара¹⁸, dallими i интересит у згјерua dhe аррити нë 0,4 p.p., нë kushte тë рритјес сë нормës сë интересит нë денарë пëр 0,1 p.p. dhe рëниe тë нормës сë интересит нë валутë ме 0,1 p.p.**

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата (месечни податоци, во проценти)

(податоци со крај на година, во проценти)

Каматен распон (во п.п.)

Каматна стапка на денарски депозити

Каматна стапка на девизни депозити

Извор: НБРСМ

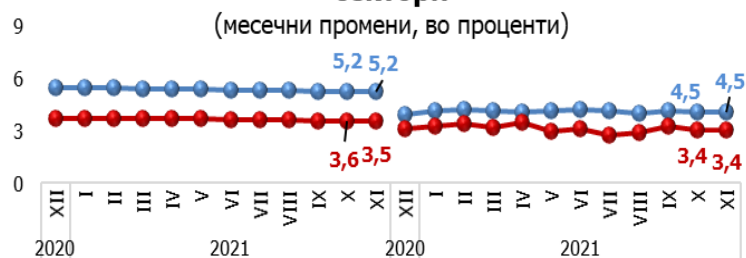
Ндрышмие мујоре нук јанë вëрејтур edhe нë нормат е интересит тë депозитаве тë амвисëриве, ндërsa dallими ндëрмјет нормаве тë интересит пëр депозитат нë денарë dhe нë валутë vazhdon тë jetë 0,7 p.p. Dallими i нормës сë интересит пëр депозитат е реја тë прануара тë амвисëриве ëштë 0,9 p.p., ме рритје тë нормës сë интересит нë денарë пëр 0,5 p.p. dhe рëниe тë нормës сë интересит нë валутë ме 0,1 p.p.

¹⁷ Тë дхëнат пëр нормат е интересит јанë нë пëрпuthје ме ндрышмие методологјике тë БРМВ-сë нга qershori 2018. Мë шумë информaцион ррeтн ндрышмие методологјике мунд тë гјени нë линкун е мëпоштëм: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspj.

¹⁸ Пëр са i пëрket нормаве тë интересит тë депозитаве тë реја, дуhet пасур парасыш се ато карактеризован нга лëвизје тë ндрышueshme. Ндрышueshmëria е нормаве тë интересит пëр депозитат е прануара rishtazi резултон нга факти се ато kushtëзован нга вëллими i депозитаве тë прануара rishtazi (që мунд тë ндрышojнë нга муаји нë муаји) dhe норма е tyre е интересит.

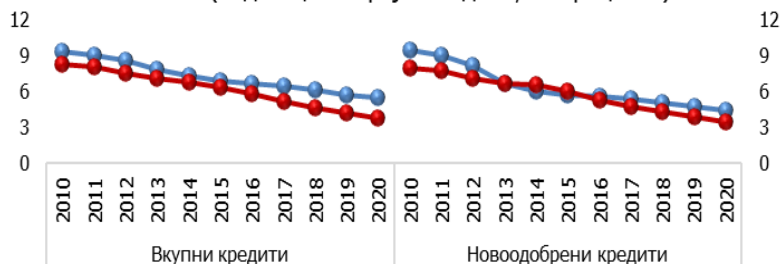
Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

(месечни промени, во проценти)

Në nëntor, normat e interesit të **totali i kredive të amvisërive dhe ndërmarrjeve** shënuan ndryshime të parëndësishme në krahasim me muajin paraardhës dhe shënuan përkatësisht 5,2% dhe 3,5%. Te **normat e interesit për kreditë e miratuara rishtazi**¹⁹ **nuk vihet re asnjë ndryshim** krahasuar me një muaj më parë në të dy sektorët.

(податоци со крај на година, во проценти)

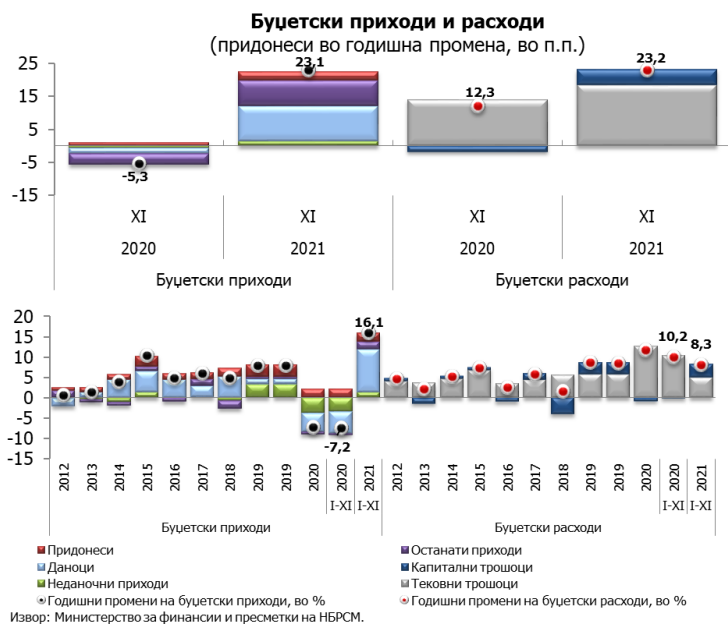

— Каматна стапка на кредити на домаќинства

Извор: НБРСМ

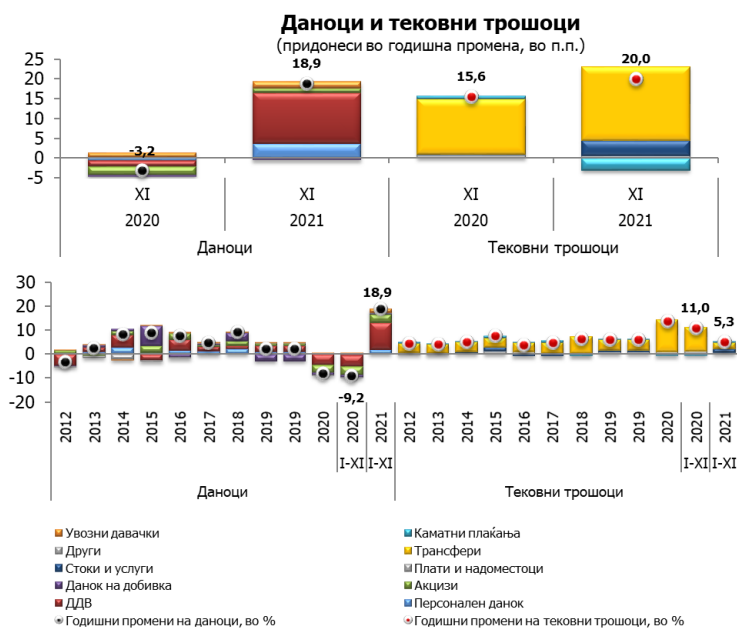
— Каматна стапка на кредити на претпријатија

¹⁹ Për sa i përket normave të interesit të kredive të reja të miratuara, duhet pasur parasysh se ato karakterizohen nga lëvizje të ndryshueshme. Ndryshueshmëria e normave të interesit për kreditë e reja të miratuara rezulton nga fakti se ato kushtëzohen nga vëllimi i kredive të reja të miratuara (që mund të ndryshojnë nga muaji në muaj) dhe norma e tyre e interesit.

Нë Бухшетин е Републикëс сë Македонисë сë Veriut (бухшетин qendror dhe бухшетет е фондеве), нë нëнтор 2021, totalи и тë ардхураве dhe шпензиме бухшеторе у ррит пëркатëсисht ме 23,1% dhe 23,2% нë базë вјеторе²⁰. Рритја е тë ардхураве бухшеторе нë пјесën мë тë madhe ëсhtë резултат и рритјес сë таксаве dhe тë ардхураве тë тјера²¹ (kontribut prej 10,7 p.p. dhe 7,8 p.p.²²), ме kontribut позитив мë тë vogël si пëр kontributet ashtu edhe пëр тë ардхурат jotatimore (kontribut prej 2,7 p.p. dhe 1,5 p.p.). Нјëkohëсисht, тë ардхурат tatimore нë муајин нëнтор резултуан мë тë ларта пëр 18,9% нë базë вјеторе, kryesisht si резултат и тë hyrave мë тë ларта nga TVSh-ja dhe tatimi mbi тë ардхурат personale. Рритја е **шпензиме бухшеторе, нë нëнтор 2021, kryesisht пëр shkak тë шпензиме рједhëсë (kryesisht nga transferet), ме kontribut позитив nga kostot kapitale.**

Нë периодhën јанар - нëнтор 2021, Тë ардхурат dhe шпензимет totale бухшеторе јанë мë тë ларта пëркатëсисht ме 16,1% dhe 8,3%, krahасуар ме тë нјëjtën периодhë тë нјë вити мë парë. Kontributin мë тë madh нë рритјен е тë hyrave бухшеторе е канë тë ардхурат dhe kontributet мë тë ларта tatimore. Nga ana тјетër, шпензимет totale бухшеторе јанë нë рритје мë сë shumti пëр shkak тë шпензиме рједhëсë, ме kontribut позитив edhe тë шпензиме kapitale.

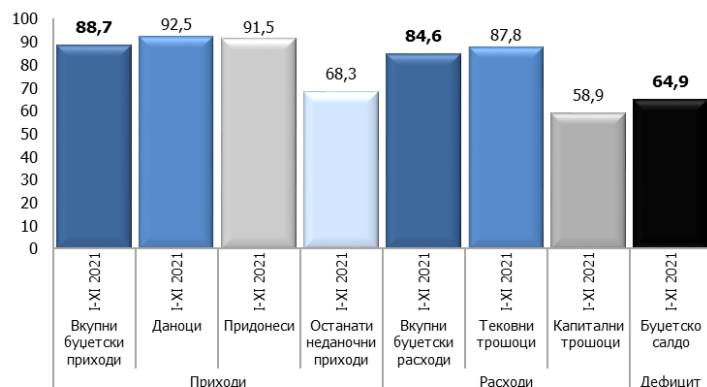
²⁰ Нë муајин нëнтор, рритја е тë ардхураве totale бухшеторе lidhet пјесëсисht ме базën мë тë улët krahасуесë nga и нјëјти муај и vitit тë kalуар, kur u vu re рëния мë е ndjeshme е tyre пëр shkak тë кризës сë shkakтуар nga Kovid-19, ndërsa рритја е шпензиме бухшеторе ëсhtë мë сë shumti пëр shkak тë transferimit тë мјетеве нë секторин енергјетик пëр пëрballimin е кризës енергјетике.

²¹ Тë ардхурат е тјера пëрфshијнë тë ардхурат nga капиталит, donacionet е huaja dhe тë ардхурат nga huatë е рикуперуара.

²² Рритја е тë ардхураве тë тјера ëсhtë тëрëсисht si пасојë е рритјес сë donacioneve тë huaja.

Реализација на Буџетот, по категории

(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

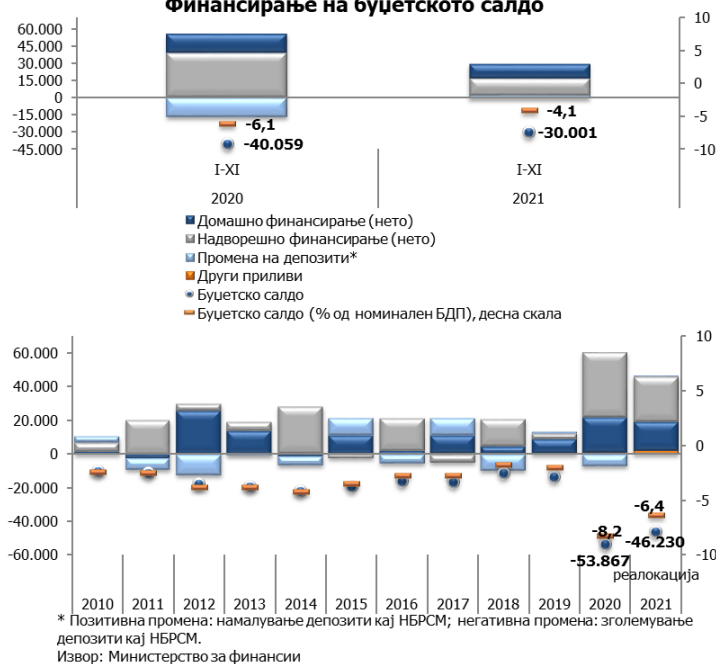

Krahasuar me rishpërndarjen²³ e Buxhetit për vitin 2021, realizimi i të hyrave dhe shpenzimeve buxhetore në periudhën janar - nëntor 2021 është 88,7% dhe 84,6%. Deficiti i realizuar buxhetor në vlerë prej 30.001 milionë denarë paraqet 64,9% të deficitit të planifikuar për vitin 2021.

*за 2021 година пресметките се направени во однос на реалокацијата на Буџетот од декември.

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

Financimi i deficitit buxhetor të arritur në periudhën janar - nëntor 2021 (30.001 milionë denarë, ose 4,1% e PBB²⁴) në pjesën më të madhe është realizuar nëpërmjet huamarrjes së shtetit në tregun e huaj²⁵, dhe në një pjesë më të vogël nga huamarrja në tregun e brendshëm dhe tërheqja e mjeteve nga llogaria e depozitave të shtetit në Bankën Popullore.

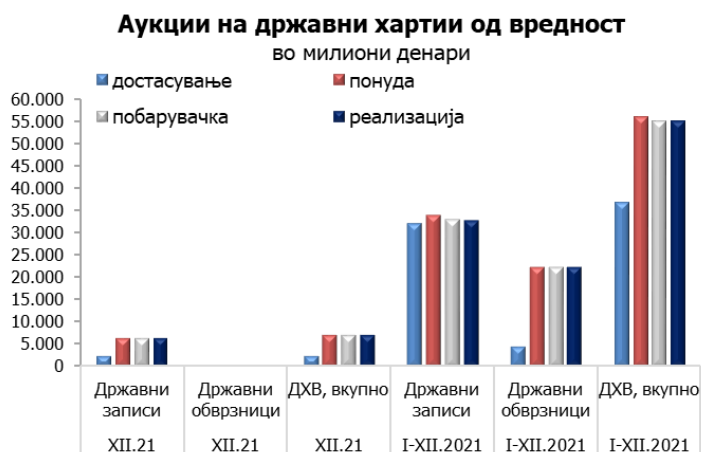
²³ Мë 9 dhjetor 2021 u miratua vendimi për rishpërndarjen e fondeve ndërmjet përdoruesve buxhetorë të qeverisë qendrore dhe ndërmjet fondeve (Gazeta Zyrtare e RMV-së nr. 273, datë 9 dhjetor 2021).

²⁴ Në kuadër të analizës janë përdorur projeksionet e tetorit të Bankës Popullore për PBB-në nominale për vitin 2021.

²⁵ Huamarrja e shtetit në tregun e huaj, në pjesën më të madhe, rrjedh nga eurobondi i tetë i emetuar në fillim të marsit 2021. me vlerë 700 milionë euro dhe tërheqjen e kështit të dytë të ndihmës makrofinanciare nga Bashkimi Europian, në fillim të qershorit 2021, në shumën 80 milionë euro, nga gjithsej 160 milionë euro ndihma makrofinanciare e Bashkimit Europian për tejkalimin e krizës së shkaktuar nga virusi korona. Në të njëjtën kohë, në korrik 2021, shteti ka bërë pagesën e eurobondit të emetuar në vitin 2014 në vlerën 500 milionë euro.

Нë dhjetor 2021, gjendja e letrave me vlerë²⁶ të qeverisë emetuar në tregun primar shënoi rritje mujore për 4.728 milionë denarë dhe në fund të muajit ishte 146.309 milionë denarë. Rritja ka ardhur tërësisht nga rritja e bonove të thesarit dymbëdhjetëmujore (me dhe pa klauzolë valutore) dhe obligacioneve shtetërore trevjeçare (pa klauzolë valutore).

Еметимет e reja të letrave me vlerë të qeverisë në dhjetor 2021 kishin afat maturimi prej dymbëdhjetë muajsh me dhe pa klauzolë valutore dhe tre vjet pa klauzolë valutore, ku interesi i pjesëmarrësve në treg ishte pothuajse i barabartë me shumën e ofruar. Në dhjetor 2021 maturuan bonot dymbëdhjetëmujore të thesarit të emetuara më parë (pa klauzolë valutore).

²⁶ Për vitin 2021, sipas rishpërndarjes së Buxhetit, është planifikuar huamarrje e brendshme neto (letra me vlerë të vazhdueshme shtetërore) të shtetit në vlerë prej 18.450 milionë denarë, gjegjësisht rritje e gjendjes së letrave me vlerë të shtetit në vlerë prej 146.315 milionë denarë.

Извор: Министерство за финансии.

Në ankandin e rregullt në dhjetor, Ministria e Financave ka rritur normat e interesit për bonot e thesarit dymbëdhjetëmujore të sapoemetuara pa klauzolë valutore (nga 0,5% në nëntor, në 0,7% në dhjetor) dhe me klauzolë valutore (nga 0,4% në nëntor, në 0,5% në dhjetor). Rritje shënoi edhe norma e interesit për obligacionet shtetërore trevjeçare pa klauzolë valutore (nga 0,8% në shtator në 1,3% në dhjetor).

Shtojca 1: Kategoritë treguese për konsumin personal dhe investimet bruto

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2018				2019				2020				2021					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	сеп.	окт.	ное.
	реални годишни промени во %																	
Промет во трговија на мало*	5,8	8,9	9,4	10,5	7,6	8,8	12,0	13,8	1,0	-18,6	-15,7	-15,5	-1,3	18,3	13,9	12,2	10,8	13,2
Бруто приходи од ДДВ*	3,9	6,5	7,5	6,9	3,5	1,4	7,5	6,6	1,8	-20,0	-10,8	-4,2	2,9	36,6	21,1	13,8	16,9	26,5
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8,0	2,6	3,0	11,0	2,8	5,9	9,7	4,9	6,8	-12,5	-3,7	-9,6	3,2	26,1	11,4	16,3	15,8	15,8
Домашно производство на потрошни добра	6,1	-1,0	-0,1	5,6	0,5	-1,0	2,4	-2,0	-0,5	-22,4	-9,3	-12,1	-4,8	22,8	-2,6	-5,5	1,3	16,6
Кредити на население*	7,7	8,2	8,5	9,3	8,2	9,6	9,3	10,1	9,7	6,3	6,2	4,5	4,7	5,7	4,0	4,0	3,5	3,2
Просечна нето-плата*	3,4	4,7	3,9	5,4	2,2	2,4	3,5	4,2	10,0	4,6	7,0	4,7	2,0	5,7	1,1	1,6	0,4	-
Приватни нето-трансфери*	5,6	9,2	4,3	2,1	-2,4	-4,9	5,5	2,0	-2,5	-40,0	-36,5	-11,3	8,6	69,1	57,8	29,7	-	-
Пензии*	2,1	3,4	2,6	4,4	4,1	2,2	3,9	2,1	5,7	6,2	5,3	5,4	2,3	0,3	0,0	1,6	-0,2	-2,7

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2018				2019				2020				2021					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	сеп.	окт.	ное.
	реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари																	
Увоз на средства за работа*	19,1	20,2	10,5	11,6	2,0	4,8	12,7	6,7	0,9	-34,6	-3,0	4,3	8,9	64,3	6,5	6,9	0,6	18,0
Извршени градежни работи**	-39,6	0,9	-10,0	14,6	15,1	-3,3	3,0	5,3	6,3	-5,1	3,0	2,3	-1,1	-9,6	-10,8	-3,5	-5,4	-
Домашно производство на капитални производи	19,3	24,2	16,0	5,7	12,3	-2,9	10,7	7,1	-5,7	-46,0	-9,0	1,0	-13,2	49,3	-27,7	-41,0	-33,1	-12,9
Државни капитални инвестиции*	-65,0	-39,5	-10,7	-34,1	-11,1	62,7	26,3	66,5	23,8	-34,4	26,0	-20,7	94,2	3,7	56,2	73,7	155,9	55,3
Директни инвестиции***	8572,0	5779,6	3761,2	8336,9	-11081,9	-2571,9	5347,7	-6986,1	3959,7	-2322,3	-5612,6	-9061,0	-8494,0	12928,4	1413,7	1240,5	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2,0	4,7	6,6	5,9	4,9	4,8	2,6	6,4	4,1	8,2	11,5	5,8	7,3	2,5	0,7	0,7	2,6	2,5

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2020=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.